

Domácí násilí a jeho vliv na socializaci dětí

Pavla Ševčíková

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavla ŠEVČÍKOVÁ**
Osobní číslo: **H118307**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Domácí násilí a jeho vliv na socializaci dětí**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS: Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucí bakalářské práce. S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucí bude práce zaměřena:

- na popis definice domácího násilí, jeho klíčových znaků, druhů a fází
 - na popis osob, které bývají ohroženy domácím násilím, zejména na dítě a dále na jeho možnosti jak se bránit, na koho se obrátit a kdo má povinnost hájit práva dětí
 - na vliv domácího násilí na emoční stránku dítěte, na jeho prožívání, chování a jeho budoucí vývoj a život
 - na popis postupu při práci s dítětem, které je postiženo domácím násilím
- Při zpracování práce bude použito metody teoretické – obsahové analýzy dokumentů a metody empirické – metody dotazníku u matek, které jsou klientkami zařízení zabývajících se problematikou domácího násilí v Brně.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- COLOROSO, B. Krizové situace v rodině. Vyd. 1. V Praze: Ikar, 2008, 239 s. ISBN 978-80-249-1027-7.

- LEVINE, P.A., KLINE M. Trauma očima dítěte. 1.vyd. v českém jazyce. Praha: Maitrea, 2012, 609 s. ISBN 978-80-87249-27-7.

- POLÁK, J. a SEIDLOVÁ V. Sebeobrana pro --náctileté úplně jinak-- . 1. vyd. Praha: Krigl, 2005, 162 s. ISBN 80-86912-01-9.

- ROGGE, J. Dětské strachy a úzkosti. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 211 s. ISBN 80-7178-237-8.

- ŠPECIÁNOVÁ, Š. Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003, 156 s. ISBN 80-86131-44-0.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a bude průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Alena Plšková

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

PAVLA JEJČKOVÁ

Jméno, příjmení studenta

V Brně 14. 2. 2014

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá tématem domácího násilí a jeho vlivem na socializaci dětí, které byly jeho oběťmi nebo svědky. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je věnována tématu rodina a popisu domácího násilí včetně příčin jeho vzniku. Pozornost je také zaměřena na vliv domácího násilí na dítě. Dále jsou zde uvedeny možnosti prevence a pomoci obětem domácího násilí včetně legislativních možností. Praktická část je zaměřena na zjištění úrovně znalostí o domácím násilí u žáků 2. stupně základních škol.

Klíčová slova:

Domácí násilí, rodina, dítě, socializace, oběť, svědek, prožívání, pomoc, příčina, důsledek.

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with theme of domestic violence and its effect on socialization of children who were its victims or witnesses. The thesis is divided into a theoretical part and a practical part. The theoretical part is devoted to the topic of family and domestic violence including causes of origin. Attention is also focused on effect of domestic violence on child. Furthermore there are possibilities of prevention and help to victims of domestic violence including legislative options. The practical part is focused on finding a level of knowledge about domestic violence at students of second grade at primary schools.

Keywords:

Domestic violence, family, child, socialization, victim, witness, experience, help, cause, result.

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní PhDr. Aleně Plškové za velmi užitečnou metodickou pomoc a za čas, který mi věnovala v průběhu zpracování mé bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Pavla Ševčíková

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 RODINA	11
1.1 FUNKCE RODINY	12
1.2 POJEM A PODSTATA SOCIALIZACE.....	14
1.3 VLIV RODINY NA UTVÁŘENÍ OSOBNOSTI DÍTĚTE	16
2 DOMÁCÍ NÁSILÍ	18
2.1 ZNAKY, DRUHY A FÁZE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	19
2.2 MÝTY A FAKTA	22
2.3 MOŽNÉ PŘÍČINY VZNIKU DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	23
3 DÍTĚ JAKO SVĚDEK A OBĚŤ DOMÁCÍHO NÁSILÍ	25
3.1 SYNDROM TÝRANĚHO, ZNEUŽÍVANĚHO A ZANEDBÁVANĚHO DÍTĚTE.....	26
3.2 DRUHY DOMÁCÍHO NÁSILÍ NA DĚTECH.....	28
3.3 VLIV A DOPAD DOMÁCÍHO NÁSILÍ NA OSOBNOST DÍTĚTE	29
4 POMOC DĚTSKÝM OBĚŤEM	32
4.1 PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ A OSTATNÍCH OBĚTÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ	33
4.2 PREVENCE A OCHRANA DĚTÍ PŘED NÁSILÍM.....	37
4.3 DOPORUČENÝ POSTUP PŘI PRÁCI S DÍTĚTEM OVLIVNĚNÝM DOMÁCÍM NÁSILÍM.....	39
4.4 ROLE ORGÁNŮ, STÁTNÍCH A NESTÁTNÍCH ORGANIZACÍ	42
II PRAKTICKÁ ČÁST	45
5 VÝZKUM INFORMOVANOSTI ŽÁKŮ O DOMÁCÍM NÁSILÍ	46
5.1 CÍLE, METODY VÝZKUMU A STANOVENÍ HYPOTÉZ	46
5.2 CHARAKTERISTIKA SOUBORU RESPONDENTŮ.....	48
5.3 VLASTNÍ VÝZKUM.....	49
5.4 ANALÝZA A PREZENTACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	69
ZÁVĚR	73
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	75
SEZNAM GRAFŮ	78
SEZNAM PŘÍLOH	80

ÚVOD

Domácí násilí je problémem nejenom v naší republice, ale jedná se o celosvětový fenomén, se kterým je třeba bojovat. V současné době už není toto téma tak tabuizované jako v minulosti, ale přesto se jedná o násilí, které je nejméně kontrolovatelné. Je to z toho důvodu, že se děje za zavřenými dveřmi, v soukromí a ve většině případů trvá dlouho, než oběť vyhledá odbornou pomoc. Velkou roli zde hraje také stud. Stále však mnoho osob tento problém nevnímá nebo jej vnímá pouze okrajově. Domácí násilí se však může týkat každého z nás, protože si nevybírá podle žádných kritérií. Týká se nejenom jednotlivců, ale celých rodin, které se tímto vlivem rozpadají. Rodina je však základní stavební kámen každé společnosti.

„Jací jsme, takové budou naše děti“ - slova Johanna Gottfrieda Herdera, německého spisovatele a filosofova, která dokonale vystihují podstatu toho, že dítě je jako nepopsaný čistý list a samotné dětství je v jeho životě nejdůležitější etapou, ve které se jeho osobnost utváří zejména vlivem jeho rodičů. Jedná se o slova, která mají hluboký význam a můžou se dotýkat různých oblastí včetně domácího násilí. Samotné domácí násilí je totiž traumatizující událostí, která výrazně ovlivňuje životy dětí a má vliv na jejich psychický i fyzický vývoj.

Rodina by měla být to nejdůležitější, co máme. Měli bychom si ji hýčkat a pečovat o dobré vztahy v ní. Domácí násilí totiž neohrožuje jenom členy rodiny, ale celou společnost, protože my jako jedinci tuto společnost formujeme.

Vzhledem k tomu, že pracuji u Policie České republiky, je mou náplní práce také přijímat oznámení od občanů. Z vlastní zkušenosti proto vím, že se lidé často ptají, jak rozpoznat domácí násilí a kde hledat pomoc. Velmi často neznají základní a podstatné informace, které se domácího násilí týkají. Mimo jiné i z tohoto důvodu jsem si vybrala toto téma své bakalářské práce. Ráda bych zde tyto informace čtenářům předala, aby mohli danému tématu lépe porozumět a mohli tak poskytnout základní pomoc sobě nebo případným obětem nebo svědkům domácího násilí, se kterými se mohou setkat.

Hlavním cílem teoretické části bakalářské práce je podat přehled o tom, co je domácí násilí, jaké jsou jeho klíčové znaky, druhy, fáze a dále objasnit příčinu vzniku domácího násilí. Dále zjistit, jaký vliv má domácí násilí na emoční stránku dítěte, na jeho prožívání,

chování a na jeho budoucí vývoj, život a vztah ke společnosti. Dále uvádím informace o tom, jak správně postupovat při práci s dítětem, které bylo svědkem nebo obětí domácího násilí a zaměřuji se také na možnosti prevence domácího násilí a pomoci, kterou v případě domácího násilí poskytují různé orgány, instituce a organizace.

Cíl praktické části bakalářské práce je orientován na zjištění úrovně znalostí a informovanosti žáků 9. tříd základních škol o samotném pojmu domácího násilí a na zjištění jejich vlastních zkušeností s domácím násilím. Dále se zabývá získáním informací o tom, zda jsou žáci schopni v případě domácího násilí sami vyhledat sobě nebo ostatním pomoc a zda chápou, že má domácí násilí vliv na socializaci dětí.

Záměrem práce je předání základních a podstatných informací o domácím násilí, které mají směřovat k hlubšímu pochopení tohoto tématu a nalezení jeho možného řešení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

Motto:

„Zdárná rodina je ten nejkrásnější dar Boží. Já bych ji přirovnala k naladěné lyře: každá struna jiný tón, a přece vspolku nejčistší souhlas.“

Božena Němcová

Téměř každý člověk zná pojem „rodina“ a ví, co si má pod ním představit. Vždyť skoro každý z nás v nějaké rodině vyrostl nebo si ji později sám založil. Pro každého však rodina neznámá to stejné. Někdo do rodiny zahrnuje veškeré své široké příbuzenstvo, pro dalšího je to pouze okruh jeho nejbližších a pro někoho rodina neznámá, ať už z jakéhokoliv důvodu, zahrnutí svých pokrevních příbuzných, ale osob, ke kterým má silnou citovou vazbu a které on sám za svoji rodinu pokládá. Samotné definování rodiny je však obtížné, jelikož neexistuje jedna univerzální definice, která by podávala komplexní informaci o tom, co vlastně rodina je. Existuje tedy množství definic, které se liší podle jednotlivých oborů, které se rodinou zabývají. Manželstvím, rodinou a výchovou dětí se také zabývá zákon č. 94/1963 Sb., o rodině.

Vzhledem ke skutečnosti, že v současné době existuje mnoho druhů, variant a způsobů společného soužití, je nutné vycházet z nejdůležitějších znaků, které rodinu charakterizují. Rodinu můžeme chápat jako *„malou primární společenskou skupinu, založenou na svazku muže a ženy, na pokrevním vztahu rodičů a dětí, či vztahu jej substituujícím (osvojení), na společné domácnosti, jejíž členové plní společensky určené a uznané role vyplývající ze soužití, a na souhrnu funkcí, jež podmiňují existenci tohoto společenství a dávají mu vlastní význam ve vztahu k jedincům i k celé společnosti.“*¹

Rodinu si nově narozený člověk nevybírání, ale rodí se do ní a stává se pro něj první výchovnou institucí. Dítě je na svých rodičích zcela závislé a postupně přejímá jejich výchovný styl. Formují se jeho povahové vlastnosti, dovednosti, modely chování a návyky. Rodina by měla být pro její členy útočištěm a místem bezpečí, kam se vždy rádi vrací. Obzvláště pro děti by se mělo jednat o místo s dostatečným citovým zázemím plné radosti,

¹DUNOVSKÝ, Jiří. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: Grada Pub., 1999, s. 91

spokojenosti, bezstarostnosti a dětských her. Sami však víme, že tomu tak bohužel vždy není.

Rodina existuje zejména proto, aby lidé mohli vychovávat své potomky. Kromě toho, že je důležitá zejména pro svou biologickou funkci, je také základní jednotkou každé společnosti a je zprostředkovatelem pro člověka, kterému umožňuje jeho začlenění do kultury a společnosti. Rodina také umožňuje propojení mezi jednotlivými generacemi a takto vytváří určité pouto a solidaritu.²

„Rodina je prvním a dosti závazným modelem společnosti, s jakým se dítě setkává. Předurčuje jeho osobní vývoj, jeho vztahy k jiným skupinám lidí. Rodina dítě orientuje na určité hodnoty, vystavuje ho určitým konfliktům, poskytuje mu určitý typ podpory. Tímto způsobem osobitě zabarvuje to nejpodstatnější, co dítěti předává – sociální dovednosti, bez kterých se ono v dospělosti neobejde. Stálá přítomnost vysoce citově angažovaných rodičů je dnes považována za nepostradatelnou podmínku zdravého duševního i tělesného vývoje dítěte. Další takovou podmínkou je bezpečí domova jako stabilního a chráněného prostředí. Obojí může dítěti poskytnout jen rodina, a to nezastupitelně.“³

1.1 Funkce rodiny

Rodina je jak pro dítě, tak pro dospělého zcela nenahraditelná, protože žádná jiná instituce nedokáže člověku poskytnout to, co ona. Přesto se jedná o instituci, která pořád hledá své místo ve společnosti. Společnost se neustále a rychle vyvíjí a tímto rodinu zcela ovlivňuje. Rodina se proto, vzhledem k tomuto tlaku, formuje do jiných podob, mění se její podstata a nachází se tak v mnohem složitější situaci.

Pokud má mít rodina své opodstatnění a má plně a správně fungovat, musí docházet k uspokojování potřeb a požadavků všech jejích členů, které jsou na ni kladeny. Aby však rodina mohla čelit všem těmto požadavkům a její existence měla ve společnosti dále smysl,

²MATOUŠEK, Oldřich. Rodina jako instituce a vztahová síť. 3. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 9

³MATOUŠEK, Oldřich. Rodina jako instituce a vztahová síť. 3. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 9

musí plnit ty základní požadavky a funkce, které podmiňují život člověka ve všech jeho etapách.⁴

Jedná se o tyto funkce:

Biologicko-reprodukční funkce

Zajišťuje samotné početí a narození potomků a uspokojení sexuálních potřeb. Jedná se o nejvýznamnější funkci, která je významná nejenom pro samotného člověka, ale také pro společnost. „*Někdy se ovšem označuje jako sexuální funkce, naznačujíc současné oddělení sexuálních aktivit „pro radost“ od sexuálních aktivit „pro reprodukci“.* V podstatě tu však vztah muže a ženy nachází svůj vlastní smysl. Tato funkce se může uplatit mimo rodinu, v rodině však nabývá svůj plný význam: nejde jen o to přivést na svět dítě, ale také mu zabezpečit potřebné podmínky života a další jeho vývoj“.⁵

Socializačně výchovná funkce

Ve vztahu k dítěti se jedná o tu nejdůležitější funkci. Zajišťuje péči o dítě, jeho výchovu, vzdělání, formování osobnosti, přizpůsobení běžnému životu a osvojení kulturních vzorců, návyků a dovedností. Rodina je první výchovnou skupinou, do které dítě přichází a která jej nejvíce ovlivňuje.

Nejdůležitější úlohou této funkce je příprava dětí a mladistvých na vstup do praktického života. Častou chybou bývá, když rodiče očekávají, že škola a další výchovné instituce napraví chyby, kterých se oni sami ve výchovném procesu dopustili. Tyto chyby jsou často způsobeny nevhodnými výchovnými styly. Za optimální je považován styl demokratický, který je založen na vztahu partnerství a na diskuzi.⁶

Ekonomicko-zabezpečovací funkce

Tato funkce se nevztahuje pouze k dítěti, ale ke všem jejím členům. V minulosti byla důležitá výrobní složka, v současné době se však rodina stala naopak více spotřební složkou a je tedy zcela závislá na výrobě společnosti. I v současné době si rodina udržuje výrobní složku, která je však vnitřní činností rodiny a vytváří její hmotné zabezpečení.

⁴DUNOVSKÝ, Jiří. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: Grada Pub., 1999, s. 92

⁵DUNOVSKÝ, Jiří. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: Grada Pub., 1999, s. 92

⁶KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, s. 82-83

Jedná se o přípravu stravy, úklid a jiné domácí činnosti, které nejsou zábavou, ale povinnostmi. Tato funkce se však netýká pouze oblasti materiální, ale přechází i do jiných oblastí, jako sociální, duchovní a duševní. V širokém pojetí má tedy zabezpečovat členům domácnosti životní jistotu.⁷

Emocionální funkce

Zajišťuje uspokojení citových potřeb. Jedná se o potřebu lásky, bezpečí, jistoty a opory. Žádná další skupina nedokáže poskytnout podobné a tak potřebné citové zázemí, a proto podstata a smysl této funkce nemohou být nikdy zaměněny. Od 90. let minulého století však lze z důvodu změn pozorovat, že bohužel přibývá rodin, které tuto funkci plní jen částečně, s obtížemi nebo ji neplní vůbec. Jedná se o rodiny, které se potýkaly s rozvodem, dezintegrací či zaneprázdněností. Narůstá také počet dětí citově strádajících a týraných.⁸

Ochranná funkce

Spočívá v zajišťování životních potřeb u všech členů rodiny, tedy nejenom dětí. Jedná se o potřeby biologické, hygienické a zdravotní.⁹

Relaxační, rekreační a zábavná funkce

Tyto aktivity se samozřejmě týkají všech členů rodiny, ale pro děti mají největší význam. To, jak rodina tuto funkci plní, se projevuje například v tom, do jaké míry a jakým způsobem spolu tráví volný čas a jaké tráví společné dovolené.¹⁰

1.2 Pojem a podstata socializace

Socializace (z latinského socialis = družný, spojenecký, manželský) je dle Velkého sociologického slovníku definována jako *„komplexní proces, v jehož průběhu se člověk jako biol. tvor stává prostřednictvím sociální interakce a komunikace s druhými sociální bytostí schopnou chovat se jako člen určité skupiny či společnosti. Spočívá v osvojování*

⁷DUNOVSKÝ, Jiří. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: Grada Pub., 1999, s. 92-93

⁸KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, s. 83

⁹KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, s. 82

¹⁰KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, s. 83

hodnot, norem a způsobů jednání srozumitelných a platných v dané kultuře či subkultuře.“¹¹

Samotný průběh socializace je mnohostranným a velmi složitým procesem, kterým se zabývá více vědních disciplín. Psychologie je zaměřena na utváření lidské osobnosti a její psychické stránky, ale sociologie zdůrazňuje, že člověk se sociální bytostí nerodí, ale stává. Pedagogika čerpá z analýzy výchovy, která je cílevědomým působením na člověka, které je ale nemožné bez celkového pohledu na jeho začleňování do společnosti. Tato problematika má zásadní význam pro sociální pedagogiku.¹²

Socializace je procesem postupné přeměny biologické bytosti v bytost společenskou a procesem postupného začleňování se do společnosti a učení se v této společnosti žít. Socializací si člověk osvojuje určité formy chování, jazyk, poznatky, formy a hodnoty. Lze tedy tvrdit, že se jedná o vstup člověka do sociálního prostředí, jeho kultivace, postupné utváření a zapojování do sociálních rolí a vazeb.¹³

Proces socializace neprobíhá jenom v počáteční fázi života, ale probíhá jak v dětství, tak i v dospělosti a stáří. Je to každodenní vliv okolí na člověka. Probíhá nahodile a v průběhu života se různě mění jeho intenzita. Dále se také mění podíl aktivity samotného jedince. Z počátku na socializaci jedince působí zejména tlak rodiny a společnosti. V dalším období už dochází také k socializaci, která je vytvářena samotnou aktivitou jedince. „*Sociální učení umožňuje člověku dispozice, která se v sociálním prostředí rozvíjí v sociabilitu. Je to schopnost, která je tedy současně předpokladem a výsledkem socializačního procesu. Díky této schopnosti je člověk schopný a ochotný navazovat kontakty a vztahy s jinými lidmi, přebírat různé role, napodobovat různé vzory, osvojovat si různé poznatky.*“¹⁴

Nejčastěji rozlišujeme tři druhy sociálního učení, a to imitaci, neboli nápodobu, která je základním mechanismem sociálního učení. Příkladem je napodobování rodičů dítěte. Dále je to identifikace, neboli ztotožnění, která je vyšším stupněm imitace, kdy osoba na základě

¹¹Velký sociologický slovník: II. svazek P-Z. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996,

¹²KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001, s. 54

¹³KRAUS, Blahoslav a Petr SÝKORA. *Sociální pedagogika I.*, Institut mezioborových studií Brno, 2009,s.16

¹⁴KRAUS, Blahoslav a Petr SÝKORA. *Sociální pedagogika I.*, Institut mezioborových studií Brno, 2009,s.16

citů přejímá názory a postoje, se kterými se identifikuje. Posledním druhem sociálního učení je interiorizace neboli zvnitřnění, kdy osoby přebírají určitou zkušenost a prožívají ji jako jejich vlastní.¹⁵

Nejdůležitějším činitelem socializace člověka je prostředí, ve kterém žije. Ke zdárnému a zdravému vývoji osobnosti je tedy nejdůležitější správné prostředí, které mu dá to nejpodstatnější do života, a to je jeho zdravý vývoj, který podmiňuje a ovlivňuje celý jeho budoucí život.

1.3 Vliv rodiny na utváření osobnosti dítěte

Rodina je primární institucí, která má největší a zásadní vliv na utváření osobnosti dítěte. Dítě vnímá, pozoruje, opakuje a ztotožňuje se s chováním a jednáním, kterému je každodenně přítomno. To, jak se k sobě i k němu samotnému chovají rodiče a potažmo sourozenci, považuje za normální a tyto způsoby chování a jednání přejímá. Se slovem rodina jsou velmi úzce spjata slova domov a výchova.

Podstatným činitelem správné výchovy je spokojenost a soudržnost obou rodičů. Pokud si rodiče rozumí, většinou volí jednotné výchovné postupy a výchovná opatření. Dovedou-li být rodiče ke svému dítěti zdravě nároční a zároveň empatictí, tak v dětech nevznikají žádné pocity méněcennosti, mají sebevědomí a nijak nevybočují ze stanovených pravidel. Rodina, jako první socializační skupina, má tedy z hlediska bezprostředního utváření osobnosti dítěte a z hlediska jeho utváření postojů k ostatním lidem a společnosti nejvýznamnější vliv. V první řadě určuje prosociální nebo naopak asociální a antisociální postoje a chování dětí.¹⁶

Rodiče mají tedy zásadní vliv na utváření charakteru jejich dítěte. Dítě a jeho osud jsou zcela v jejich rukou. Rodina rozhoduje o tom, jaké má dítě sebevědomí a jak si rozumí s ostatními lidmi kolem sebe. Od rodiny dítě přejímá určité hodnoty. To, co se děje v rodině a jaké je v ní klima, má velký vliv na jeho psychiku a to se odráží do jeho celkového chování. Samozřejmě postupně vliv rodičů na dítě pomalu slábne a nastupují

¹⁵KOSEK, Martin. Socializace: Průběh socializace. *Mgr. Martin Kosek* [online]. 8.10.2010 [cit. 2014-04-19]. Dostupné z: <http://www.martinkosek.com/clanky/clanky-a-studijni-texty/psychologie/socializace.html>

¹⁶MÜHLPACHR, Pavel a Michal VAVŘÍK. *Sociální patologie*. Institut mezioborových studií Brno, 2010, s.112.

jiné výchovné instituce, jako je například škola. Domov je však to místo, kam se dítě vrací, kde má své nejbližší a své zázemí.

V některých případech se rodina může stát sama sobě přítěží, což může u jejích členů vést k řadě různých psychických problémů a poruch, které se mohou později projevit v sociálně-patologických jevech. Může také dojít k vážnému narušení psychosociálního vývoje a fungování členů rodiny, zejména dětí. Jevů, které mohou negativně působit je mnoho. Jedním z nich jsou také rodiče, kteří se nechtějí, nemůžou nebo neumějí z různých důvodů starat o své děti a sami se dopouštějí asociálního a antisociálního chování.¹⁷

Dítě je velmi citlivá osobnost a vnímá pocity a nálady svých rodičů, které na něj intenzivně působí. Dítě nerozumí chování svých rodičů a nedokáže celou situaci posoudit a samozřejmě ani řešit. Jediné co vnímá je strach. Dokáže vnímat špatnou atmosféru v rodině a všechny tyto negativní zkušenosti se mohou v budoucnu promítnout do jeho osobnosti.

Dítě je pro většinu z nás tím nejcennějším, co máme a proto bychom se jej měli snažit chránit před vším špatným. Měli bychom se snažit o jeho dobrou výchovu a zdravý vývoj, což povede k tomu, že z něj vyroste dobrý člověk.

¹⁷FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, s. 140

2 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí nepředstavuje problém pouze současné doby, ale je staré jako lidstvo samo a společnost provází po celou dobu její existence. Dříve však bylo považováno za ryze soukromou záležitost, čemuž nahrává i samotné slovo „domácí“. Ve společnosti je i v současné době více zakořeněno vědomí, že domácí násilí páchají pouze muži na ženách, ale není tomu tak. Mohou jej páchat muži na ženách, ženy na mužích, rodiče na dětech, děti vůči rodičům nebo prarodičům a prarodiče vůči dětem nebo vnukům. Ve většině případů však dochází k týrání ze strany mužů vůči ženám.

Problematika domácího násilí stála v České republice ještě před několika lety mimo zájem odborníků i veřejnosti. Případy týkající se domácího násilí se samozřejmě vyskytovaly, ale řešily se až poté, co nabyly znaky trestného činu. Policie, soudy i další složky postupovaly v jeho řešení stejně jako u ostatních případů násilí a nepřihlíželo se k tomu, že domácí násilí je jiný druh, protože se děje mezi osobami blízkými a ne cizími. Tato situace se však zásadním způsobem změnila a to především díky novému zavedení skutkové podstaty trestného činu „Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě“, který byl parlamentem projednáván v roce 2004 a byl zaveden do Trestního zákona. Dalším mezníkem bylo zavedení zákona č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, který začal platit v roce 2007 a začal tak rodině poskytovat nové podmínky ochrany před domácím násilím.¹⁸

Násilí v rodině je tudíž nepřehlédnutelnou součástí i naší společnosti. V době změny přístupu společnosti a vlády k tématu domácího násilí, kdy se o domácím násilí začalo hovořit jako o společenském problému, vzniklo občanské sdružení Bílý kruh bezpečí. Tento od roku 1991 zaujímá výsadní postavení a průkopnickou roli v řešení problematiky domácího násilí a zabývá se pomocí obětem této trestné činnosti v České republice. Bílému kruhu bezpečí se podařilo prosadit klíčové návrhy a realizovat zásadní systémové změny.¹⁹

¹⁸ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada), s. 9

¹⁹ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. Psyché (Grada), s. 7-8

Existuje velké množství definic, které domácího násilí týkají. Tyto definice se různě prolínají a postupem času doplňují. Samotný Bílý kruh bezpečí na svých webových stránkách velmi výstižně definuje domácí násilí jako: „*fyzické, psychické anebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti, intenzita násilných incidentů se stupňuje a vede ke ztrátě schopností včas tyto incidenty zastavit a efektivně vyřešit narušený vta*h.“²⁰

„*Domácím násilím je také obecně rozuměno chování, které u jednoho z partnerů způsobuje strach z druhého. Skrze užití moci, kterou tento strach poskytuje, kontroluje násilný partner chování druhého.*“²¹

Domácí násilí se odehrává mezi osobami, které k sobě mají nebo měly blízký vta

h. Děje se v soukromí a beze svědků. Velkou roli v něm hraje citová blízkost a ekonomická závislost jednoho z partnerů. Navíc se jedná o snad o jediný přečin či přestupek, kdy pachatel neopouští místo činu, ale zůstává, jelikož neočekává, že by mohl být za své chování postizen. Velmi často má pachatel dvojí tvář, kdy se ke svému okolí chová zcela jinak než poté doma.²²

2.1 Znaky, druhy a fáze domácího násilí

Domácí násilí může být občas mylně zaměňováno za rodinné krize, hádky a jiné incidenty. Abychom proto mohli jednoznačně určit, zda se jedná o domácí násilí, musíme vědět, kterými znaky je charakterizováno. Můžeme jej tedy jednoznačně identifikovat podle těchto znaků:

- **opakovanost (a dlouhodobost)** - domácí násilí většinou probíhá po delší časové období, opakuje se a má svůj vývoj a historii. Může trvat i po několik dlouhých let a nejedná se tedy o jednorázový a ojedinělý incident.

²⁰EXPERTNÍ SKUPINA ALIANCE PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ. Domácí násilí: Základní informace. *Domaci nasili.cz: Bílý kruh bezpečí* [online]. [cit. 2014-01-29]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>

²¹ROSA. Co je domácí násilí. *ROSA: občanské sdružení nabízející komplexní pomoc ženám - obětem domácího násilí* [online]. [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/co-je-domaci-nasili/>

²²ROSA. Specifika domácího násilí. *ROSA: občanské sdružení nabízející komplexní pomoc ženám - obětem domácího násilí* [online]. [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/co-je-domaci-nasili/>

- **postupný nárůst intenzity** – domácí násilí většinou začíná psychickým terorem a postupně přerůstá i v násilí fyzické. Zpočátku se jedná o útoky proti lidské důstojnosti a posléze se přidávají útoky proti zdraví, které můžou vyústit až v útoky proti samotnému lidskému životu.
- **jasné role** – k domácímu násilí dochází mezi blízkými osobami, jejichž role pachatele a oběti jsou jasně stanovené a v průběhu incidentů neměnné.
- **soukromí** – k domácímu násilí dochází většinou beze svědků a v místě společného obydlí obou zúčastněných. Může se však jednat i o místo přechodného pobytu, jako je chata, hotel a podobně. U tohoto znaku se vyžaduje znak společného obydlí, ne společně vedené domácnosti.²³

Aby byl skutek definován jako domácí násilí, musí jednoznačně naplňovat všechny čtyři znaky.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že se jedná o nejméně kontrolovatelný druh násilí, jelikož v naprosté většině případů probíhá beze svědků a v soukromí společného obydlí. Navíc se vždy jedná o blízké osoby a oběť tak většinou i přes všechno násilí pociťuje k agresorovi lásku a ve skrytu duše doufá, že se jeho chování změní. K tomuto nahrává také ten fakt, že násilí probíhá v různých fázích, kdy se střídá období klidu a období agrese. Období klidu je tedy pro oběť časem, kdy doufá, že se agresorovo chování nebude opakovat a i z tohoto důvodu domácí násilí po dlouhou dobu nijak neřeší

Domácí násilí je dále rozdělováno na jednotlivé druhy násilí, které se často prolínají a nedějí se izolovaně. Fyzické násilí většinou zanechává na těle oběti různá zranění, a proto pachatelé používají takové formy, které jsou pro okolí hůře odhalitelné. Zpravidla rozeznáváme tyto formy domácího násilí:

fyzické násilí - Může se jednat o různé projevy bití, kopání, pálení, vytrhávání vlasů, řezání, odpírání jídla nebo spánku a podobně. Je nejvíce viditelné, protože velmi často zanechává na těle stopy v podobě zranění.

²³MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada), s.26

psychické násilí - zpravidla stojí úplně na počátku domácího násilí a často souvisí s fyzickým násilím. Zahrnuje různé druhy ponižování, zesměšňování, urážení, vyhrožování, zavražďování, snižování osobnostních kvalit a podobně.

emocionální násilí - pachatel se orientuje na osoby, zvířata a věci, ke kterým má oběť vztah.

sexuální násilí - zahrnuje znásilňování, vynucování určitých druhů sexuálních praktik, sexuální napadání, jednání s ohroženou osobou pouze jako s objektem sexuální potřeby.

sociální násilí - zahrnuje vyčlenění oběti z přirozeného sociálního prostředí. Agresor oběti kontroluje čas, blokuje jí telefon, zakazuje jí vycházet z bytu a kontroluje míru kontaktu s ostatními lidmi. V daném případě osoba ztrácí veškerý kontakt s okolím a je izolovaná.

ekonomické násilí - zahrnuje upírání přístupu k financím. Agresor zakazuje oběti chodit do práce, kontroluje jí výdaje, odmítá finančně přispívat na chod domácnosti, odebírá jí finanční hotovost, znemožňuje používat účet a podobně.²⁴

Domácí násilí se může zdát nepředvídatelné, ale zpravidla má určitý klasický vzorec, který se nazývá „Cyklus domácího násilí“. Tento se skládá ze čtyř fází s různou délkou a časovým intervalem, který se při opakování cyklu zkracuje. Každá fáze se vyznačuje určitým charakteristickým chováním pachatele. Jedná se o tyto fáze:

- a) **hromadění napětí** – v této fázi dochází k tzv. „houstnutí atmosféry“. Pachatel je podrážděný, nespokojený a vše kritizuje, začíná být agresivní, může křičet a používat nadávky. Ohrožená osoba dostává strach z možného incidentu, a protože mu chce předejít, tak agresorovi vyhovuje a zároveň trpí pocity viny.
- b) **incident, fáze násilí** – v této fázi dochází k plnému propuknutí násilí. Násilník se snaží získat naprostou kontrolu nad obětí, zavražďuje a tyranizuje. Oběť tuto fázi zpravidla přežije s několika odřeninami, modřinami a popřípadě zlomeninami. Na místo mohou být přivolány záchranné složky.

²⁴ACORCUS. Druhy domácího násilí. *Acorus, občanské sdružení: pomoc osobám ohrožených domácím násilím* [online]. [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://www.acorus.cz/cz/domaci-nasili/info-o-domacim-nasili.html>

- c) **usmíření** - násilná osoba si začíná uvědomovat, že svým chováním a jednáním může o svého partnera přijít a nechce nad ním ztratit kontrolu a moc. Z tohoto důvodu na čas svého agresivního jednání zanechává a začíná se různými způsoby omlouvat. V případě, že se tato taktika neosvědčí, dochází k vyhrožování sebevraždou, sebepoškozováním nebo svalováním viny na druhého.
- d) **klid** – ve vztahu nedochází k žádným incidentům s násilím. Pachatel může dostat některým svým slibům a oběť mu uvěří. Problémy však stále přetrvávají, hromadí se a postupně opět přecházejí ve fázi napětí.

Celý cyklus má vzestupný charakter, ale k jednotlivým případům je nutno přistupovat individuálně. Všechny fáze a celý cyklus se mohou opakovat po několik dní, týdnů, měsíců i desítek let, dokud nedojde nějakým způsobem k jejich přerušení.²⁵

2.2 Mýty a fakta

I přestože se domácí násilí stalo celosvětovým fenoménem a postoj společnosti je k tomuto problému otevřenější a vnímavější, dochází stále k celé řadě mýtů, které bohužel o to více znesnadňují pozici oběti a nahrávají tak pachateli. Předsudky brání obětem o tomto jevu otevřeně hovořit a vedou k další viktimizaci. Dále také tvoří překážky v hledání odborné pomoci, znesnadňují život obětem, omlouvají jednání pachatele a odvracejí pozornost od skutečného problému. Mezi nejčastější mýty patří:

Domácí násilí se týká jen některých osob - studie zabývající se domácím násilím mezi partnery prokázaly, že se nejedná výjimečný jev, ke kterému by docházelo ojediněle.

K domácímu násilí dochází jen v nižších společenských vrstvách - odborné studie prokázaly, že k domácímu násilí dochází ve všech společenských vrstvách bez ohledu na vzdělání, příjmy, věk, rasu, sexuální orientaci nebo bydliště.

Domácí násilí jsou jen drobné neshody - jak už bylo popsáno výše – domácí násilí se projevuje opakovaně a dlouhodobě a střídá se s fázemi klidného období. Kromě psychického a fyzického teroru dochází také k vážným zdravotním poraněním s doživotními následky nebo smrtí.

²⁵ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. Psyché (Grada), s. 54-55

Není to násilí, ale hádka - mezi hádkou a násilím je podstatný rozdíl v tom, že v hádce jsou si obě strany rovny a jsou přibližně stejně silné. Pokud je však mezi nimi nerovnost sil a moci, už se nejedná o obyčejnou hádku, ale o násilí.

Oběti agresory k násilí vyprovokovaly - agresori často tvrdí, že byli ke svému činu vyprovokováni obětí. Toto tvrzení však podporuje násilné chování a znemožňuje postžitelnost a odpovědnost za jeho chování.

Situace není tak hrozná, protože jinak by oběť odešla - důvodů, proč oběť od agresora neodejde, je mnoho a patří mezi ně například to, že chce zachovat dětem úplnou rodinu, je ekonomicky závislá a nemá kam jít, nemá dostatek podpory z okolí, dostává se jí náboženských, kulturních nebo tradičních tlaků s tím, že je její povinností udržet rodinu, má strach, pocituje bezmoc a podobně.

Příčinou násilí je alkoholismus partnera - alkohol není příčinou domácího násilí, ale může působit jako stimulant, jelikož odbourává zábrany a podporuje agresivitu.²⁶

2.3 Možné příčiny vzniku domácího násilí

Ve světě existuje několik druhů teorií, které se snaží podrobněji vysvětlit možné příčiny vzniku domácího násilí. Od konce sedmdesátých let se především v angloamerické kriminologii studují příčiny domácího násilí, které byly shrnuty takto:

Teorie individuálních faktorů – spočívá v psychice partnerů a specifických rysech osobnosti. Soustřeďuje se tedy na poznání psychiky, individuality a psychopatologii dané osobnosti.

Teorie sociálně-psychologických faktorů – jedná se zejména o zážitky z dětství, které vyúsťují v přenos násilí. Z některých výzkumů je patrné, že k soužití s násilným partnerem inklinují spíše muži. Tyto teorie zkoumají psychologické charakteristiky osob se sociálně proměnnými.

Teorie sociálně kulturních faktorů – dle této teorie spočívají příčiny domácího násilí v kulturních postojích, normách ovlivňujících rodinné vztahy a sociální nerovnoprávnosti.

²⁶VARGOVÁ, Branislava a Marie VAVROŇOVÁ. *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci: Manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí*. ROSA: Sondy s.r.o. 2006, s. 7-9

Feministické teorie – snaha o naprostou kontrolu ženy. Toto týrání nepředstavuje partnerské konflikty nebo zvládnutí hněvu, ale představuje uplatnění moci.²⁷

První teorie zabývající se příčinami domácího násilí byly tzv. jednofaktorové. Jednalo se o psychologickou teorii, která se soustředila na psychiku agresora a tvrdila, že povahové vlastnosti agresora a jeho porucha osobnosti jsou příčinami domácího násilí. Biologicko-genetická teorie vysvětlovala pouze genetické dispozice k nežádoucímu chování a sociologická teorie disponuje s genderovou. Tyto dvě poslední teorie tvrdí, že je domácí násilí produktem pouhé mužské části společnosti a tvrdí, že je produktem uplatňování moci. Modernější jsou teorie multifaktorové, které se dle jednotlivých autorů různí. Nejznámější teorie uvádí čtyři příčiny, které spočívají v

- a) **makrosystému** – za jehož součást jsou považovány duchovní a kulturní hodnoty společnosti, které se projevují v postavení dítěte a ve vytvoření legislativy na jeho ochranu. Dále se v makrosystému projevuje vliv médií, který každodenně prezentuje brutalitu, čímž napomáhá zvyšovat toleranci k násilnému chování.
- b) **exosystému** – týrání dítěte je důsledkem interakce mezi dospělými, dítětem a dospělým nebo mezi dítětem, společností a prostředím. Psychosociální model týrání se zabývá postavením rodiny v sociálním prostředí. Nezaměstnanost, přátelé i církve mohou mít podstatný vliv na chování osob.
- c) **mikrosystému** – v rodinách s výskytem násilí jsou patrné prvky autority a základem výchovy je disciplína a strach. Rizikovým faktorem je také mezigenerační přenos násilí, kdy byl týrající rodič ve svém dětství týrán.
- d) **ontogenetická teorie** – bylo dokázáno, že existují určité vlastnosti dítěte, které podporují vznik domácího násilí. Děti, které nesplňují představy a požadavky rodičů, jsou tak více ohrožené. Ohroženější jsou tak děti, které trpí nějakou mentální poruchou nebo jiným postižením. Toto platí také v opačné rovině, kdy k domácímu násilí dochází z důvodu psychické nebo jiné poruchy rodiče.²⁸

²⁷VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 46

²⁸ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003, s. 62-64

3 DÍTĚ JAKO OBĚŤ A SVĚDEK DOMÁCIHO NÁSILÍ

Pozice dítěte ve společnosti byla a je závislá na sociokulturním prostředí a na atmosféře určité dané doby. Současná doba však přináší mnohem větší zájem o dítě, jeho výchovu, péči a traumata, kterými může trpět. Mezi tato traumata patří zejména týrání, zanedbávání a zneužívání od osob, které by měly o dítě pečovat. Protože týrající osoby mají tendence tyto skutečnosti utajovat, není výskyt tohoto jednání nikdy zcela přesný. Přichází se na něj především tehdy, kdy si druhé osoby – doktoři, učitelé, známí a kamarádi všimnou určitých neobvyklých nálezů a zranění na jejich tělíčkách.²⁹

Domácí násilí je druh násilí, které týká nejenom dospělých osob, ale velmi často také dětí. Jedná se o druh násilí, které probíhá v domácnosti, v soukromí, tzv. za zavřenými dveřmi a probíhá u osob, které k sobě mají nebo měly blízký vztah. Je zde tedy velká pravděpodobnost, že z daného vztahu vzešlo jedno nebo i více dětí. To, že jsou tyto děti přítomny domácímu násilí, je bohužel smutná realita. Většinou se domácí násilí před dětmi neutají a ty se tak stávají „v těch lepších případech“ jeho nechtěnými svědky. Děti jsou velmi citlivé, mnohem zranitelnější než dospělé osoby a moc dobře vnímají, že není něco v pořádku a že se děje něco špatného. Cyklus domácího násilí se skládá z období klidu a období agrese. Dítě je tedy zmatené a nechápe, co se děje a proč se to děje. Jejich situace je mnohem těžší, než situace dospělých osob, protože jsou na svých rodičích závislé a mají omezenější možnosti, jak tuto situaci řešit. Jedná se pro ně o traumatizující událost, jejíž následky si mnohdy nesou celý život. v některých případech však bohužel dochází i k tomu nejhoršímu, a to k jejich usmrcení.

Děti mohou být přímými nebo nepřímými oběťmi domácího násilí. Rozdělujeme proto přímou a nepřímou viktimizaci. K přímé viktimizaci dochází tehdy, kdy je dítě přímou obětí domácího násilí ze strany rodičů nebo jiných blízkých osob a je proti němu směřováno psychické, fyzické nebo sexuální násilí. K nepřímé viktimizaci dochází tehdy, kdy je dítě nepřímou neboli sekundární obětí domácího násilí. K tomuto dochází tehdy, pokud je přítomno domácímu násilí, ke kterému dochází mezi jeho rodiči nebo jinými

²⁹GJURIČOVÁ, Šárka, Jana KOCOURKOVÁ a Jiří KOUTEK. *Podoby násilí v rodině*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000, s. 16

blízkými příbuznými, se kterými dítě sdílí společnou domácnost. I v tomto případě totiž dochází k ohrožení příznivého citového, rozumového a mravního vývoje dítěte.³⁰

Děti by měly v domácím prostředí nalézat potřebný klid, jistotu a svou identitu, ale domácí násilí tyto hodnoty zcela ničí. Děti tak získávají mylné představy o tom, jak se k sobě mají lidé chovat. Mohou se také cítit rozpolceně ve vztahu k svým rodičům a mohou mít nerealistické představy, obavy nebo naděje, které ovlivňují jejich pocity a emoce³¹

Dnešní společnost je však pedocentrická, tedy zaměřená na děti, chránící je a vysoce je hodnotící. Svět si nedovedeme představit bez typicky dětských institucí, jako je například škola, bez vědních oborů, jako je pedagogika nebo dětské lékařství. Dítě je inspirací pro uměleckou tvorbu, vytváření nových zákonů a politických programů. Představa jakkoliv trpícího dítěte je pro společnost nepřístupná a čím dál více doléhá na svědomí osob. Blaho dítěte je argumentem společnosti jak na úrovni osobní a rodinné, tak mezinárodní a celosvětové. O mimořádné hodnotě dětství v dnešní době vypovídá i to, že se ho často nevybíravým způsobem zmocňuje reklama a obchod, těžící z emocionálního vztahu dospělých k dětem.³²

3.1 Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte

Určitá forma násilí rodičů vůči dětem se odehrává v každé rodině a tedy i rodině zdravé. Nemusí se však jednat o násilí ve špatném slova smyslu, ale o výchovný styl rodičů, jehož účelem je donucení dítěte k nějaké činnosti nebo jeho omezování v rámci bezpečnosti. Každý rodič má svůj výchovný styl, který může ostatním připadat tvrdý a nepřiměřený nebo naopak příliš benevolentní. V následujících řádcích představím termín syndrom týraného a zneužívaného dítěte, který stanovuje jasné hranice mezi tím, jaké chování je vůči dítěti v pořádku a které už ne. Tato definice byla vypracována v roce 1192 Zdravotním výborem Rady Evropy.

³⁰ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. Psyché (Grada), s. 54-55

³¹CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd., Praha: Albatros, 2007, s. 96-97

³²DUNOVSKÝ, Jiří, Zdeněk DYTRYCH a Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívány a zanedbávané dítě*. Vyd. 1. Praha: Grada Pub., 1995, s. 25

„Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, obecně označovaný v anglosaské literatuře jako Child Abuse and Neglect (CAN) a odtud převzatý i do naší terminologie, je soubor nepříznivých příznaků v nejrůznějších oblastech stavu a vývoje dítěte i jeho postavení ve společnosti, v rodině především. Jsou výsledkem převážně úmyslného ubližování dítěti, způsobeného nebo působeného nejčastěji jeho nejbližšími vychovateli, hlavně rodiči. Jejich nejvyhraněnější podobou je úplné zahubení dítěte. Jde o syndrom se značně různorodými jevy, jak co do příčin, mechanismů, tak co do charakteru, závažnosti i dopadu na život dítěte a jeho nejbližšího i nejvzdálenějšího prostředí. Současně však zdaleka nejde jenom o jednostranný akt ze strany jejich původce či pachatele (abusora), ale o zvláštní interakci všech zúčastněných osob, složek a podmínek, v nichž tento proces probíhá.“³³

Slovo „abuse“ v překladu znamená zneužívání a slovo „neglect“ znamená zanedbávání. Pod pojmem zneužívání jsou zahrnuty veškeré druhy násilí a agrese. Za zanedbávání je považována tzv. ne-péče, která má důsledky na psychický, fyzický, emocionální a sociální vývoj dítěte. Jeden druh často vyvolává druhý a dítě je takto poškozováno v celé řadě oblastí jeho života.³⁴

Týrání, zanedbávání a zneužívání dítěte je však co do historického a kulturního hlediska velmi odlišné. V minulosti neměli rodiče ke svým dětem vyvinutý tak silný citový vztah jako v současné době. Bylo to zapříčiněno jejich obranným postojem vůči citům, jelikož v té době děti dříve umíraly. Docházelo také k usmrcování postižených a nadbytečných dětí nebo jejich odkládání a jinému zbavování. Děti byly také krutě tělesně trestány ve školách a toto bylo schováváno za výchovný prostředek. V některých současných kulturách stále dochází k obřízkám genitálií za naprosto nevyhovujících hygienických podmínek, což je pro vyspělé země zcela nepřijatelné. Násilí tedy bylo a stále je tolerovanou součástí lidského života. Chápání míry závažnosti týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte je tedy výrazně ovlivněno hodnotami určité země a její kulturou.

³³DUNOVSKÝ, Jiří, Zdeněk DYTRYCH a Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Vyd. 1. Praha: Grada Pub., 1995, s. 15

³⁴DUNOVSKÝ, Jiří, Zdeněk DYTRYCH a Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Vyd. 1. Praha: Grada Pub., 1995, s. 22

3.2 Druhy domácího násilí na dětech

První člověk, který poukázal na týrání dětí v naší zemi, byl prof. MUDr. Jan Ringel CSc. Na první konferenci, která byla pořádána v Praze v roce 1971, zaměřil hlavní pozornost na fyzické týrání a nadměrné bití dítěte se zaměřením na psychické týrání. Výsledkem konference bylo rozhodnutí vydané pro zdravotnické pracovníky o povinnosti nahlašovat každé zjištěné týrání. V roce 1981 se konala druhá konference, kde bylo předneseno širší pojetí syndromu bitého dítěte. V roce 1991 se konala třetí konference, na které byl již identifikován Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte. V roce 1992 byl Zdravotní komisí Rady Evropy podrobně identifikován Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte. V roce 1993 proběhla v Padově čtvrtá konference. Na prvním místě byla uvedena problematika sexuálního zneužívání, na druhém místě bylo nalezení možností prevence zneužívání a zanedbávání dětí a na třetím místě byly uváděny další formy násilí.³⁵

Rodiče i ostatní členové domácnosti mohou negativní vztah k dítěti projevovat aktivní nebo pasivní agresivitou. Aktivní agresivita se projevuje ve fyzickém násilí a pasivní agresivita se projevuje zanedbáváním nebo neuspokojováním základních potřeb.³⁶

Domácí násilí na dítěti můžeme rozdělit na násilí fyzické, psychické, sexuální a dále na zanedbávání a systémové týrání. Níže jednotlivé druhy podrobněji rozeberu.

Fyzické násilí neboli tělesné týrání dítěte zahrnuje jakékoliv fyzické ublížení, úmyslné otrávení nebo udušení dítěte. Ukázalo se, že zaměřená pozornost doktorů, psychologů, kriminalistů a sociálních pracovníků odhalí velké množství týraných dětí. Psychické násilí zahrnuje verbální útoky na sebevědomí dítěte, jeho opakované ponižování nebo zavrhování. Citové ublížení může způsobovat také násilná izolace, omezování a vyvolávání pocitů strachu a nejistoty. Tento druh násilí se velmi často vyskytuje ve spojení s násilím sexuálním a fyzickým. Za sexuální násilí je považováno nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu. Toto násilí se dělí na dotykové a bezdotykové. U bezdotykového násilí není dítě vystavováno žádnému tělesnému kontaktu, ale bývá

³⁵VANÍČKOVÁ, Eva, Zuzana HAJD-MOUSSOVÁ a Hana PROVAZNÍKOVÁ. *Násilí v rodině: syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha: Karolinum, 1995, s. 6-7

³⁶VANÍČKOVÁ, Eva, Zuzana HAJD-MOUSSOVÁ a Hana PROVAZNÍKOVÁ. *Násilí v rodině: syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha: Karolinum, 1995, s. 25

například nuceno sledovat pornografické záznamy. Dotykové násilí zahrnuje jakékoliv dotýkání pohlavních orgánů včetně laskání prsou. Dále zahrnuje pohlavní, anální a orální styk. U sexuálního zneužívání dítěte je důležité upozornit především na incest, kdy nejčastěji dochází k zneužívání dcery otcem.³⁷

Zanedbávání je pojímáno jako nedostatečná péče o dítě. Jedná se o zanedbávání tělesných potřeb, kdy dítěti není poskytována základní péče o jeho zdraví, ošacení, výživu, hygienu nebo přístřeší. Citové zanedbávání vede k neuspokojení citových potřeb dítěte. Dále se jedná o zanedbávání výchovy a vzdělání, zanedbání ochrany před jeho možným úrazem a jiným nebezpečím. Psychické zanedbávání vede k především ke špatnému rozvoji poznávacích a emočních funkcí, opoždění vývoje řeči a sociálních dovedností. Mezi systémové týrání je zahrnováno upírání práv na informace, právo být slyšen, neprávni oddělení od rodičů, zanedbávání, nebo špatná péče ve školách, domovech nebo podobných zařízeních. Dále se jedná o traumata vzniklá necitlivými nebo zbytečnými lékařskými prohlídkami, soudy, nedostatečnými službami nebo zdroji k možné pomoci těchto týraných dětí.³⁸

3.3 Vliv a dopad domácího násilí na osobnost dítěte

Na tomto místě je nutné popsat rozdíl mezi slovy „vliv“ a „dopad“ domácího násilí na osobnost dítěte. Ač by se nejprve mohlo zdát, že jsou tato dvě slova podobná nebo stejná, tak je zde v případě této problematiky zásadní rozdíl. Domácí násilí má přímý vliv na osobnost dítěte v samotném jeho průběhu. Jedná se tedy o změny v chování, jednání a prožívání dítěte v době právě probíhajícího domácího násilí. Dopad domácího násilí na osobnost dítěte je až samotný důsledek toho, jak se jeho chování, vnímání a prožívání změnilo v důsledku prožitého domácího násilí. Jedná se tedy o vliv domácího násilí, který je aktuální a dopad domácího násilí, který je dlouhodobým důsledkem.

V průběhu domácího násilí jsou děti bezbranné a často se cítí spoluodpovědně nebo odpovědně za to, k čemu u nich doma dochází. Mohou se snažit ochránit jednoho z rodičů

³⁷VANÍČKOVÁ, Eva, Zuzana HAJD-MOUSSOVÁ a Hana PROVAZNÍKOVÁ. *Násilí v rodině: syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha: Karolinum, 1995, s. 33-35

³⁸VANÍČKOVÁ, Eva, Zuzana HAJD-MOUSSOVÁ a Hana PROVAZNÍKOVÁ. *Násilí v rodině: syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha: Karolinum, 1995, s. 35-36

a přitom mohou být sami napadeny a zraněny. Jako svědci domácího násilí žijí neustále v psychickém napětí a stresu, prožívají pocity ohrožení, bezmocnosti a osamělosti. Dochází k poruchám chování a spánku, k problémům ve škole, ke snížení sebeúcty a sebevědomí, k pocitům strachu a psychickým poruchám, které mohou vyústit až k sebevražedným úmyslům.³⁹

Dále bývají děti často malátné, bez energie. Bývají také často nápadné svou zanedbaností, mají špinavý oděv a působí nevyspale či podvyživeně. Na druhou stranu však bývají některé týrané děti naopak velmi dobře oblečené a upravené, jelikož jejich rodiče dávají přednost materiálním věcem před citovým vztahem. Fyzicky týrané děti mají také často na tělech různá zranění – odřeniny, popáleniny, hematomy a podobně.⁴⁰

Dopad domácího násilí na osobnost dítěte se projevuje zejména v přenesených vzorcích chování, kdy děti přebírají problematické chování svých rodičů a naučí se toto chování používat jako možný způsob řešení. Děti se ztotožní s rolí pachatele nebo oběti a v dospělosti se sami mohou stát pachatelem nebo obětí násilí. Nejtypičtějšími vzorci chování je agresivnost, útočnost anebo bezmocnost a nedůvěra. Dále se u dítěte mohou rozvinout různé psychické poruchy, jako jsou deprese, stresové reakce, krizové a posttraumatické stavy a jiné. V této souvislosti můžeme tvrdit, že děti ať už jsou přímými nebo nepřímými oběťmi domácího násilí, tak vykazují stejné psychické poruchy a chování.⁴¹

Raná deprivace má za následek hluboké změny v osobnosti dítěte, které se mohou projevit až v dospělosti. Dítě v důsledku negativního chování vůči jeho osobě získává negativní obraz sebe samotného. Velmi často se podceňuje, je úzkostné a ustrašené. Jeho představa o normách ve společnosti je v důsledku prožitého násilí značně deformovaná. Pocity provinění, které zažívá za průběhu domácího násilí, často přetrvávají i do budoucna a stávají se trvalou součástí jeho osobnosti. Týrání tedy nejvýrazněji ovlivňuje obraz

³⁹ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. Psyché (Grada), s. 121

⁴⁰VANÍČKOVÁ, Eva, Zuzana HAJD-MOUSSOVÁ a Hana PROVAZNÍKOVÁ. *Násilí v rodině: syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha: Karolínium, 1995, s. 27

⁴¹ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. Psyché (Grada), s. 121

sebebopjetí a sebehodnocení. Negativní chování se může přenášet z generace na generaci a týrané dítě se stane velmi pravděpodobně týrajícím rodičem. Děti, které v životě utrpěly psychickou deprivaci, mají v dospělosti často problémy s navazováním vztahů, propadají drogovým závislostem, chovají se asociálně a mají závažné poruchy chování.⁴²

Některé děti jsou vůči násilí odolnější a po psychické i fyzické stránce mu podléhají méně než ostatní. Nejvíce této odolnosti přispívá, když se můžou spolehnout na nějakou jinou osobu ze svého okolí, které důvěřují.⁴³

Na místě je důležité podotknout také to, že míra ovlivnění psychického a fyzického vývoje dítěte závisí zejména na věku dítěte, fázi jeho vývoje, na jeho předchozích zkušenostech a adaptačních a obranných mechanismech. Některé děti mohou zvítězit nad určitou pravděpodobností a v dospělosti nemusí předávat násilí dál.

⁴²VANÍČKOVÁ, Eva, Zuzana HAJD-MOUSSOVÁ a Hana PROVAZNÍKOVÁ. *Násilí v rodině: syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha: Karolinum, 1995, s. 26-27

⁴³COLOROSO, Barbara. *Krizové situace v rodině: jak pomoci dětem překonat smrt blízkého člověka, nemoc, rozvod a traumata adopce*. Vyd. 1 Praha: Ikar, 2008, s. 143

4 POMOC DĚTSKÝM OBĚTEM

Odpovědnost za děti mají především jejich rodiče. Institut rodičovské zodpovědnosti náleží oběma rodičům a jedná se jak o jejich právo, tak povinnost. Pokud však rodiče tuto rodičovskou odpovědnost neplní nebo plnit nemůžou, tak nastupuje stát, který má právo zasahovat do výchovy dětí v rámci zachování jejich bezpečnosti a pokud to vyžaduje zájem dítěte. Žádná forma násilí vůči dítěti by neměla být tolerována a stát prostřednictvím zákonů a organizací postihuje pachatele násilí a pomáhá obětem a svědkům. Jedná se zejména o pomoc právní, materiální a psychologickou.

Pro první etapu pomoci obětem je charakteristická mocenská pomoc ze strany státu, zejména Policie České republiky, kdy je pachatel oddělen od oběti. Druhou etapu tvoří pomoc profesionálů z řad psychologů, právníků a sociálních pracovníků. V této fázi na pomoci spolupracují intervenční centra, orgány sociálně- právní ochrany dětí, azylové domy i sociální odbory a jiné. Společně organizují potřebnou psychologickou, právní, zdravotní pomoc a asistenci. Ve třetí etapě už závisí situace na poškozené osobě a na její vlastní iniciativě k uspořádání vlastního života, ovšem za následné pomoci sociálních pracovníků, kteří jsou povinni respektovat její vůli.⁴⁴

V České republice plní hlavní úlohu v péči o dětské oběti domácího násilí orgány sociálně- právní ochrany dětí (dále jen OSPOD). Jejich stěžejním úkolem je ochrana práv dítěte, jeho příznivého vývoje a řádné výchovy, jeho oprávněných zájmů včetně ochrany jmění a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. V oblasti domácího násilí plní úlohu OSPOD obecní úřady obcí s rozšířenou působností. OSPOD svou pracovní činnost opírá zejména o tyto právní předpisy:

- zákon č. 104/1991 Sb. o Úmluvě o právech dítěte
- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
- zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže

⁴⁴VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 158

- zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, apod.⁴⁵

Poté, co OSPOD zjistí, že v rodině dochází k domácímu násilí, tak je povinen prověřit situaci a posoudit, která další opatření je potřeba provést. Jedná se zejména o projednání celé situace s rodiči dítěte a poté provedení rozhovoru s dítětem. Dále zařizují odbornou poradenskou pomoc jak rodičům, tak dítěti a to podle jejich konkrétních potřeb. Jedná se zejména o psychologickou, sociálně-právní a terapeutickou pomoc. Dále pomáhá řešit úpravu bydlení, výživy, školní docházky a výchovy. Mimo jiné také žádá od ostatních osob a orgánů další potřebné údaje k rodině. OSPOD je také oprávněn uložit určitá výchovná opatření, jako je napomenutí rodiče nebo ustanovení dohledu nad výchovou dítěte. Může také vydat rozhodnutí a uložit povinnost rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte, aby vyhledali další odbornou pomoc. OSPOD je také oprávněn obrátit se na soud a zde podávat návrhy a podněty na ochranu dítěte.⁴⁶

Dítě má možnost i samo požádat o pomoc kterýkoliv orgán nebo instituci a tyto jsou povinny mu pomoci poskytnout. Orgány a instituce jsou také povinny dbát na vážnost slov dítěte, odpovídající jeho věku a rozumovým schopnostem.

V případech domácího násilí je nutná spolupráce orgánů a institucí, kterými jsou zejména OSPOD, intervenční centra, Policie ČR, soudy, školní a zdravotní instituce, neziskové organizace a ostatní orgány státní správy poskytující sociální služby. Spolupráce musí být založena na vzájemné pomoci, součinnosti a výměně informací.⁴⁷

4.1 Právní ochrana dětí a ostatních obětí domácího násilí

Stát má povinnost chránit dítě před fyzickým, psychickým a sexuálním násilím a chránit jeho zdravý vývoj a právem chráněné zájmy. Součástí ústavního pořádku České republiky je zákon č. 1/1993 Sb. Ústava a zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod. V Listině základních práv a svobod jsou v hlavě druhé, oddílu prvním upravovány

⁴⁵ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. Psyché (Grada), s. 122

⁴⁶ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. Psyché (Grada), s. 123-124

⁴⁷ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. Psyché (Grada), s. 125

základní lidská práva, která mají vztah k problematice ohrožených dětí. Ze základních lidských práv například vyplývá způsobilost každé osoby mít právo na život, nedotknutelnost osoby, právo nebýt podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení, nebýt podroben nuceným pracím a službám, právo na zachování lidské důstojnosti, cti, dobré pověsti a právo na ochranu dobrého jména. Mezi nejdůležitější mezinárodněprávní dokument v této problematice patří zákon č. 104/1991 Sb. o Úmluvě o právech dítěte, který byl v České republice ratifikován v roce 1991. V tomto dokumentu je také zmíněn termín „blaho dítěte“, kterým je uložena povinnost zajistit dítěti takovou ochranu a péči, která je potřebná pro jeho blaho. Mimo jiné je v této úmluvě upravena povinnost učinit všechna opatření vedoucí k ochraně dítěte před jakýmkoliv tělesným a duševním násilím, urážením nebo zneužíváním včetně sexuálního, zanedbáváním nebo jiným nedbalým zacházením, trýzněním a vykořisťováním.⁴⁸

Sociálně-právní ochrana dětí je zakotvena v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. V tomto zákoně je uložena působnost orgánů, které sociálně-právní ochranu dítěte vykonávají. Činnost těchto orgánů je také propojena s hmotě-právní ochranou dětí, která je zakotvena v zákoně č. 94/1963 o rodině, ve znění pozdějších předpisů a dále také v zákoně č. 200/1990 Sb., o přestupcích ve znění pozdějších předpisů a v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Zákon č. 359/1999 Sb., byl novelizován zákonem č. 320/2002 Sb., o změně některých zákonů a v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů a dále také zákonem č. 518/2002 Sb., v závislosti na reformě veřejné správy.⁴⁹

Ochrana před domácím násilím je v České republice upravena zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím a je ve spojení se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. V zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky je nově od roku 2009 stanoven institut vykázání násilné osoby ze společného obydlí. Konkrétně je tento institut upraven v §§ 44- 47. Vykázání je preventivním opatřením, které má ochránit ohroženou osobu před dalšími útoky a rozhoduje o něm na

⁴⁸ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003, s. 28-29

⁴⁹ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003, s. 31

místě zasahující policista, který má za úkol posoudit situaci. Pokud je oběť vážně ohrožená, rozhodne policista o vykazání, které trvá po dobu deseti dnů, během kterých agresor nemůže oběť žádným způsobem kontaktovat.

Jednání pachatele domácího násilí můžeme podle jeho závažnosti a brutality rozdělovat do tří kategorií, a to:

- 1) **jednání, které není právně postižitelné** - jedná se o malé množství případů, které se týkají zejména ekonomického a psychického druhu násilí. Jedná se o chování pachatele, kterým domácí násilí začíná a oběť ještě nepociťuje, že je něco špatně. Z důvodu nedostatku důkazů dochází často k tomu, že nemůže být postiženo ani jednání, které již lze považovat za přešůpek nebo trestný čin. Nejvíce problémové bývá postižení psychického domácího násilí, které je obtížněji prokazatelné.⁵⁰
- 2) **přestupky proti občanskému soužití dle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích**

V § 2 tohoto zákona je definován pojem přestupku jako „*zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přešůpek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správný delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.*“⁵¹

V § 49 tohoto zákona jsou uvedeny přestupky proti občanskému soužití. Na případy domácího násilí se dají zejména aplikovat písmena a) a c) tohoto paragrafu. V zákoně je v tomto paragrafu jasně uvedeno, že: „*odst. 1. Přestupku se dopustí ten, kdo: a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch, c) úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přešůpku, schválnostmi, nebo jiným hrubým jednáním*“⁵²

⁵⁰ČECHOVÁ, Jitka, Hana LANGHANSOVÁ, Anna HOŘÍNKOVÁ, Zuzana MRÁZKOVÁ a Eva OUJEZSKÁ. *Pomoc obětem domácího násilí. Příručka určená pomáhajícím profesím 1. díl.* Brno: Persefona, 2009, s. 24

⁵¹Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky: Úplné znění zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Vyd. 2. Praha: Armex, 2009, s. 53

⁵²Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky: Úplné znění zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Vyd. 2. Praha: Armex, 2009, s. 71

Oba dané přestupky spadají mezi přestupky návrhové, které jsou projednávány pouze na návrh poškozené osoby, která musí do tří měsíců od spáchání tento přestupek oznámit na Policii ČR nebo na příslušné komisi k projednávání přestupků, která sídlí na úřadech obce s rozšířenou působností.

3) trestné činy dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

V §§ 13 a 14 tohoto zákona je definováno:

„§ 13 Trestný čin

- (1) Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*
- (2) K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.*

§ 14 Přechyiny a zločiny

- (1) Trestné činy se dělí na přechyiny a zločiny.*
- (2) Přechyiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.*
- (3) Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přechyiny; zvlášt' závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.“⁵³*

V případech domácího násilí se v tomto zákoně nejvíce uplatňuje skutková podstata trestného činu Týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199.

„§ 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí

- (1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na čtyři léta.*
- (2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,*
 - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvlášt' surovým nebo trýznivým způsobem,*

⁵³Trestní zákoník 2010.: ve znění zákona č. 306/2009 Sb.; Trestní řád 2010: vč. změn provedených zákony č. 41/2009 Sb., č. 272/2009 Sb.: redakční uzávěrka. Ostrava: Sagit, 2009-, s. 13

- b) *způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,*
- c) *spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo*
- d) *páchá-li takový čin po delší dobu.*

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo b) smrt.⁵⁴

Další trestné činy páchané v souvislosti s domácím násilím mohou být mimo jiné: § 145 Těžké ublížení na zdraví, § 146 Ublížení na zdraví, §171 Omezování osobní svobody, § 175 Vydírání, § 185 Znásilnění, § 187 Pohlavní zneužití, § 195 Opuštění dítěte nebo svěřené osoby, §198 Týrání svěřené osoby, § 201 Ohrožování výchovy dítěte, § 352 Násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci a § 354 Nebezpečné pronásledování.

Násilím proti dětem i násilím obecně se mimo jiné dále zabývají i tyto zákony: zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, zákon č 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně některých zákonů a z.č. 89/20012 Sb., občanský zákoník.

4.2 Prevence a ochrana dětí před násilím

Za základní prevenci před domácím násilím je považováno pěstovat prostřednictvím výchovy, institucí a vlastním příkladem od raného dětství v člověku zdravé sebevědomí, toleranci k odlišnosti ostatních osob, samostatnost a zodpovědnost za své chování. Dále je třeba za prostřednictvím médií pěstovat v lidech povědomí o obecném odsuzování domácího násilí. Důležité je také propagovat místa pomoci pro ohrožené osoby, antiagresivní programy, zdůrazňovat včasné a rychlé řešení už při prvním střetu a rozvíjet sociálně právní opatření společně se zákonem na ochranu před domácím násilím.⁵⁵

⁵⁴*Trestní zákoník 2010.: ve znění zákona č306/2009 Sb ; Trestní řád 2010: vč. změn provedených zákony č. 41/2009 Sb., č. 272/2009 Sb.: redakční uzávěrka .Ostrava: Sagit, 2009-, s. 53*

⁵⁵VITOUŠOVÁ, Petra a Vladimír VEDRA. *Domácí násilí: (informace a praktické rady pro ohrožené osoby)*. 3. upr. vyd. Praha: MJF, 2009, s. 8

Prevence domácího násilí, které zahrnuje týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte, je rozdělena na primární, sekundární a terciální.

Primární prevence se dělí na specifickou, která se zaměřuje na rizika, která vedou ke vzniku poškození a na nespecifickou, která je zaměřena na podporu správného vývoje dítěte a jeho rodiny. Celkovým cílem primární prevence je eliminování výskytu a vzniku poškození. Metody a oblasti působení primární prevence mohou být rozdělovány do čtyř následujících okruhů.

- 1. Osvěta celé veřejnosti a opatření ku prospěchu dětí a jejich rodin** – důležitou úlohu v této oblasti mají veřejné sdělovací prostředky, škola, zákony, vyhlášky, nařízení a instituce a organizace, které se danou problematikou zabývají.
- 2. Vzdělávání zákonných zástupců, vychovatelů a učitelů dětí** – výchova je zaměřena na informace o právech dítěte, na zabezpečení vhodné péče přiměřené k jeho věku, na kladení vhodných požadavků vůči dítěti, na poučení o výběru správných metod výchovy a podobně.
- 3. Zaměření na danou problematiku při vzdělávání budoucích lékařů a pedagogů** – cílem je výuka k vhodnému zajištění zdraví a ochrany správného vývoje dětí a mládeže.
- 4. Výchova populace do věku 18 let** – orientace na působení ve školách. Cílem je podat informace o rizicích poškození zdraví a o možnostech, jak jim předcházet. Dále se jedná o nabídku vhodných programů pro jejich volný čas.⁵⁶

Cílem **sekundární prevence** je vyhledávání rizikových dospělých osob, rizikových dětí a rizikových životních situací týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Osobnost dítěte je riziková tehdy, pokud je těžce výchovně zvladatelné a svým chováním a jednáním dospělé osoby provokují, vyčerpávají nebo svádějí. Jedná se o děti s určitým mozkovým onemocněním, podprůměrně inteligentní děti, mentálně retardované děti nebo děti, které jsou z jiných příčin nadprůměrně melancholické, úzkostné, zlé a trucovité. Za rizikové rodiny jsou pokládány ty, ve kterých rodiče nejsou schopni z určitých důvodů správně

⁵⁶VANÍČKOVÁ, Eva, Zuzana HAJD-MOUSSOVÁ a Hana PROVAZNÍKOVÁ. *Násilí v rodině: syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha: Karolinum, 1995, s. 37-38

vykonávat svou rodičovskou zodpovědnost. Dítě, kterému má problém porozumět dospělá osoba, mívá obvykle problémy i s navazováním vztahů se stejně starými dětmi. Bývá často obětí šikany a posměchu a proto vyhledává vztahy mimo svou věkovou kategorii a školu, čímž se zvyšuje riziko jeho zneužívání.⁵⁷

Terciální prevence nastává tehdy, pokud již vůči dítěti došlo k násilí nebo jinému ublížení. Cílem je zajistit, aby se tato situace již nikdy neopakovala a aby bylo co nejvíce sníženo poškození dítěte. Je provedena diagnóza případu, na základě které je poté sestaven návrh určitých opatření, která vedou k vyřešení situace a co největšímu prospěchu dítěte.⁵⁸

Prevence a správná práce s dítětem navýší jeho přirozenou odolnost, otevře mu přístup k niterním příčinám a zdárné zpracování možných škodlivých situací v budoucnosti. Dítě má k dispozici velmi málo zdrojů ke své ochraně a proto je pro prevenci velmi důležitá pomoc a ochrana dospělého člověka, který cítí jeho potřebu bezpečí, tepla a klidu a snaží se k nim dospět.⁵⁹

Pokud chceme předcházet domácímu násilí, tak bychom měli být dle mého názoru také co nejvíce všímaví a pozorní ke svému okolí. Naše všímavost totiž může nejenom pomoci předcházet takovému jednání, pomoci oběti vyřešit její situaci, ale v krajním případě také zachránit život.

4.3 Doporučený postup při práci s dítětem ovlivněným domácím násilím

V případě kontaktu sociálního pracovníka, zdravotníka nebo policisty s dítětem, které bylo obětí nebo svědkem domácího násilí, musí být jejich chování a jednání co nejvíce vnímavé a citlivé. V této oblasti je samozřejmě potřeba citlivého přístupu ke všem obětem a svědkům domácího násilí, ale děti představují naprosto specifickou skupinu osob, se kterými musí být jednáno zvláště velmi citlivě a opatrně. Tento úkol vyžaduje specifickou výškolenost a připravenost všech osob, které se touto prací zabývají. Špatné a necitlivé

⁵⁷VANÍČKOVÁ, Eva, Zuzana HAJD-MOUSSOVÁ a Hana PROVAZNÍKOVÁ. *Násilí v rodině: syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha: Karolinum, 1995, s. 38-39

⁵⁸VANÍČKOVÁ, Eva, Zuzana HAJD-MOUSSOVÁ a Hana PROVAZNÍKOVÁ. *Násilí v rodině: syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha: Karolinum, 1995, s. 39-40

⁵⁹LEVINE, Peter a Maggie KLINE. *Trauma očima dítěte: probouzení obyčejného zázraku léčení: od raného dětství po dospívání*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: Maitrea, 2012, s. 41

chování může dítěti ještě více ublížit a může mít neblahé důsledky na jeho vývoj a budoucí život.

Osoba provádějící rozhovor by si měla před jeho započatím zmapovat celkovou situaci rodiny a připravit se tak na určitý případ. V této oblasti by mělo být zjištěno zejména to, zda bylo dítě svědkem nebo obětí, jak se dítě v danou chvíli chovalo, zda poté došlo k nějakým změnám v jeho chování, jak často a jakým stylem útoky probíhaly a jak byly dítěti vysvětleny. Před samotným kontaktem s dítětem by si měl být dále vědom toho, že se dítě často obviňuje z celé situace v rodině, že může mít zmatené pocity a vztahy k jednotlivým členům rodiny. Také může mít obavu vyjádřit své pravé pocity k rodičům a snažit se vyhovět očekávání dospělých. O celé situaci s největší pravděpodobností ještě nikde nemluvílo a může tak mít problém s vyjadřováním a formulováním odpovědí.⁶⁰

Vedení rozhovoru s dítětem, které bylo obětí nebo svědkem domácího násilí, patří mezi nejtěžší úkol. Osoba, která rozhovor provádí, si musí být vědoma toho, co dítě zažilo a jaká je nebo byla jeho situace. Dále si musí být vědoma jeho věku, fyzické a psychické kondice a do jaké míry je ovlivněno tím, co si prožilo a jak je tímto formováno jeho současné chování a prožívání. K správně vedenému rozhovoru patří:

- jasně všem vymezit, že zastupuje zájem dítěte
- vymezit situaci, role a sdělit dítěti, proč s ním potřebuje danou situaci probrat a co se dále bude dít
- mluvit otevřeně, jasně, pravdivě, přiměřeně k věku, a pokud to věk a psychika dítěte dovolí, tak s ním mluvit o samotě, bez přítomnosti rodičů
- snížit stres dítěte na minimum zvolením vhodného prostředí a navázáním příjemného kontaktu
- zvážit přítomnost odborníka – psychologa nebo jiných specializovaných odborníků
- klást všechny otázky co nejvíce otevřeně a tyto postupně zpřesňovat až průběhu rozhovoru

⁶⁰BEDNÁŘOVÁ, Zdena. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, 2009. s. 65

- o rodičích nemluvit špatně, ale mluvit pouze o špatném chování, zároveň otevřeně vyjadřovat porozumění pro jeho vlastní pocity
- bedlivě pozorovat neverbální reakce dítěte – jeho mimiku, gesta, oční kontakt, pohyb
- být si vědom vlastních prožitků z případu a snažit se potlačit jejich vliv při rozhodování.
- rodinu podporovat a snažit se ji nasměrovat k hledání správného řešení, ideálně za spoluúčasti ostatních členů rodiny k tvorbě vhodného individuálního plánu pro dítě.⁶¹

Dítě je možné utěšit a dodat mu pocit bezpečí tím, že je mu poskytnuta nějaká hračka, která mu může představovat jeho kamaráda. Hračky mohou dítě uklidnit zejména tehdy, pokud jsou odloučeni od svých rodičů, nebo jako podpora při usínání.⁶²

Svá specifická pravidla má samozřejmě také výslech dítěte na Policii České republiky. Dle mých vlastních zkušeností má k takovému specifickému výslechu docházet ve speciálních místnostech, které jsou částečně vybavené hračkami, ale také audiovizuální technikou, která výslech zaznamenává. V tomto případě totiž platí pravidlo, že by se výslech dítěte neměl opakovat. U výslechu musí být přítomna osoba, která má pedagogické nebo sociální vzdělání a pokud je to v rámci psychického stavu dítěte nutné, tak je přítomen i jeho rodič nebo jiný zákonný zástupce. Policisté, kteří výslech provádí, musí být pro tuto práci s dětmi speciálně vyškoleni a řídí se samozřejmě stejnými instrukcemi a pravidly, které jsem popsala výše. Existují také panenky Jája a Pája, které na sobě mají speciální otvory, díky kterým mohou děti lépe popsat násilí, které na nich bylo provedeno.

Pro rodiče je důležité vědět, že mají děti povzbuzovat a umožnit jim, aby si přirozenou cestou zpracovali emocionální negativní reakce na špatné situace. Dětem by neměli dělat kázání a neměli by na ně přenášet vlastní strachy a úzkosti. Úloha dospělého člověka při pomoci dítěti se podobá obvazu, který ránu neléčí, ale ochraňuje. Děti jsou velmi citlivé na

⁶¹BEDNÁŘOVÁ, Zdena. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, 2009. s. 67

⁶²LEVINE, Peter a Maggie KLINE. *Trauma očima dítěte: probouzení obyčejného zázraku léčení: od raného dětství po dospívání*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: Maitrea, 2012, s. 41

citové stavy dospělých, a proto je důležité, aby byli po této stránce v pořádku a mohli se co nejlépe věnovat potřebám svých dětí.⁶³

Abychom dítěti pomohli zpracovat jeho pocit nedostatku bezpečí, musíme mu poskytnout možnost nějakého stálého citového vztahu, například k učiteli, příteli, sourozencům nebo jiným blízkým osobám. Děti bychom dále neměli vidět jako oběti, ale měli bychom je podporovat v samostatném jednání a postupném rozvíjení jejich připravenosti k výkonům. Měli bychom mu dát možnost, aby se prostřednictvím hry postupně zpracovávaly jeho negativní zkušenosti. Pomáhá to nejen k postupnému nabývání sebedůvěry, ale i postupnému odstupu od minulosti. Dále je potřeba poskytnout dítěti možnost navázání nových vztahů k novým osobám a místům, protože například pobyt v družině, v kroužku, sportovním oddílu a podobně posiluje sebevědomí dítěte a dodává mu emocionální sílu.⁶⁴

4.4 Role orgánů, státních a nestátních organizací

Aby docházelo k efektivnímu boji s domácím násilím a zároveň byla poskytována kvalitní péče o jeho oběti a svědky, musí spolu na vysoké úrovni spolupracovat všechny orgány, instituce a organizace, které se danou problematikou zabývají. Patří mezi ně zejména Policie České republiky, soudy, zdravotnická zařízení, orgány sociálně-právní ochrany dětí, Městská policie, probační a mediační služba, magistráty, úřady obcí s rozšířenou působností, komise pro sociálně-právní ochranu dětí, intervenční centra a nestátní neziskové organizace. Níže popíšu některé z nich, u kterých to pokládám za nejdůležitější.

Policie České republiky – činnost policie se řídí dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Osoby ohrožené domácím násilím se na ni obrací zejména v případech, kdy domácí násilí vygradovalo, tedy v situacích přímého ohrožení života a dále v situacích, kdy žádné přímé nebezpečí nehrozí a osoby jdou podávat trestní oznámení. Policie bývá na místo přivolána jak ohroženou osobou, tak svědky. Úloha policie v případech domácího násilí spočívá především v intervenci – poskytnutím ochrany, vyšetřováním - shromažďováním informací a důkazů a pomoci – zajištění řádné pomoci od ostatních

⁶³LEVINE, Peter a Maggie KLINE. *Trauma očima dítěte: probouzení obyčejného zázraku léčení: od raného dětství po dospívání*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: Maitrea, 2012, s. 32

⁶⁴ROGGE, Jan-Uwe. *Dětské strachy a úzkosti*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, s. 24-25

organizací. Policie je povinna poskytnout každému občanovi pomoc v rámci své působnosti.⁶⁵

Zdravotnická zařízení – v situacích ihned po útoku mohou být doktoři a jiní zdravotníci úplně prvními osobami, na které se oběť obrátí s žádostí o pomoc. Z tohoto důvodu je jejich postavení v dané situaci velmi důležité a podstatné pro další průběh. Oběti mnohdy skutečný původ svých zranění popírají, a proto je velmi důležité umět s oběťmi komunikovat, zjistit pravdu a do dokumentace přesně popsat, jak ke zranění došlo a popsat jeho typ a rozsah. Oznamovací povinnost mají pouze v případě zjištění zranění u dětí a osob, které byly svěřeny do péče cizích osob.⁶⁶

Intervenční centra - Už při tvorbě zákona č. 135/2006 Sb., o ochraně před domácím násilím, musela být přijata další doprovodná opatření, kterými bylo zřízení sociálních pracovišť, která by poskytovala celkovou ochranu osobám před domácím násilím a zároveň plně spolupracovala s Policií České republiky. Intervenční centra neslouží jako náhražka sociální pomoci, která je poskytována ze strany obcí nebo nestátních organizací (azylové domy, poradny), ale slouží jako nezastupitelný překlenovací prvek mezi policejním omezením násilné osoby a občanskou i sociální emancipací oběti. Jedná se o pracoviště, které osobám neprodleně poskytují psychologickou pomoc s návrhy na možné řešení. Nejbližším spolupracovníkem intervenčních center je Policie České republiky.⁶⁷

Nestátní neziskové organizace – jedná se o specializovaná poradenská centra pro oběti domácího násilí. Jejich činnost a služby se liší a řídí se stanovami dle té které organizace a standardy poskytování sociálních služeb dle ministerstva práce a sociálních věcí. Na tyto organizace se oběti obracejí ve všech fázích domácího násilí. Služby mohou být ambulantní i pobytové a dále mohou být rozděleny na krizovou intervenci, poradenství a terapii. Mezi jejich základní služby patří: bezplatnost, mlčenlivost, anonymita,

⁶⁵VARGOVÁ, Branislava a Marie VAVROŇOVÁ. *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci: Manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí*. ROSA: Sondy s.r.o., s.19

⁶⁶VARGOVÁ, Branislava a Marie VAVROŇOVÁ. *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci: Manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí*. ROSA: Sondy s.r.o., s. 21

⁶⁷VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2., přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008, s. 158

poradenství, bezpečí, vypracování bezpečnostního plánu a spolupráce s dalšími organizacemi a institucemi.⁶⁸

Mezi tyto organizace patří zejména: Bílý kruh bezpečí, o.s., ROSA, o.s, nadace Naše dítě, Acorus, o.s, Linka bezpečí, SPONDEA, o.p.s. (krizové i intervenční centrum), Fond ohrožených dětí s projektem Klokánek, Dona linka, SOS dětské vesničky a jiné.

⁶⁸VARGOVÁ, Branislava a Marie VAVROŇOVÁ. *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci: Manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí*. ROSA: Sondy s.r.o., s. 21-22

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM INFORMOVANOSTI ŽÁKŮ O DOMÁCÍM NÁSILÍ

V této části bakalářské práce se zabývám výzkumným šetřením, které je zaměřeno na zjištění úrovně informovanosti žáků 9. tříd o domácím násilí. Mým původním záměrem byl výzkum zaměřený na zjištění zkušeností a pohledu matek, které jsou klientkami zařízení, zabývajících se problematikou domácího násilí. Od tohoto záměru jsem však byla nucena upustit, protože jsem se, vzhledem k povaze tématu, setkala s neochotou zaměstnanců těchto zařízení, kteří mi nedovolili respondenty oslovit v jejich nelehké životní situaci. Jejich rozhodnutí jsem samozřejmě plně chápala a respektovala. Svůj původní záměr jsem tedy přehodnotila a rozhodla jsem se pro výzkumné šetření na základních školách.

5.1 Cíle, metody výzkumu a stanovení hypotéz

Cílem mého výzkumu bylo zjistit úroveň znalostí a informovanosti žáků 9. tříd základních škol o pojmu domácího násilí a zjistit jaké jsou jejich vlastní zkušenosti s domácím násilím. Dalším cílem bylo zjistit, zda jsou žáci schopni v případě domácího násilí sami vyhledat pomoc sobě nebo jiným osobám a zda chápou, že má domácí násilí vliv na socializaci dětí.

Vlastní výzkum byl realizován metodou kvantitativního šetření a to metodou dotazníku. Techniku dotazníku jsem si vybrala z toho důvodu, že se jedná o metodu, která umožňuje získání dat od velkého počtu respondentů za menší časové období.

Po vytvoření dotazníku jsem provedla předvýzkum, na základě kterého jsem ověřila, zda respondenti rozumí otázkám, které jsem v dotazníku uvedla. Oslovila jsem 12 dětí, které jsem nechala dotazník vyplnit a na základě jejich připomínek jsem poté upravila jeho konečnou podobu.

Všichni respondenti byli seznámeni se skutečností, že je dotazník zcela anonymní a slouží jako podklad pro bakalářskou práci. Anonymita respondentů dle mého názoru přispěla také k tomu, že odpovídali pravdivě a svědomitě. Dotazník se skládá celkem z 20 otázek. Jedná se o polostrukturovaný dotazník, ve kterém jsou obsažena tvrdá i měkká data. Otázky jsem volila otevřené, polootevřené a uzavřené a sestavila jsem je tak, abych získala odpovědi, na základě kterých jsem mohla vyhodnotit stanovené hypotézy.

Hypotéza č. 1 – Více jak 60 % dotazovaných respondentů zná pojem domácí násilí.

pomocná hypotéza č. 1.1 – Více jak 60 % dotazovaných respondentů se už někdy setkalo s pojmem domácí násilí.

pomocná hypotéza č. 1.2 – Více jak 60 % dotazovaných respondentů zná znaky domácího násilí.

pomocná hypotéza č. 1.3 – Více jak 60 % dotazovaných respondentů zná alespoň jeden druh domácího násilí.

K ověření této hypotézy použijí otázky číslo: 3,7,8

Hypotéza č. 2 - Méně než 50 % dotazovaných respondentů má zkušenost s domácím násilím.

pomocná hypotéza č. 2.1 – Méně než 50% dotazovaných respondentů bylo obětí domácího násilí.

pomocná hypotéza č. 2.2 – Méně než 50 % dotazovaných respondentů bylo svědkem domácího násilí.

pomocná hypotéza č. 2.3 – Méně než 50 % dotazovaných respondentů se setkalo s někým, kdo prožil domácí násilí.

K ověření této hypotézy použijí otázky číslo: 11,12,13

Hypotéza č. 3 – Více než 70 % dotazovaných respondentů by dokázalo vyhledat pomoc v případě domácího násilí.

pomocná hypotéza č. 3.1 - Více jak 70 % dotazovaných respondentů by mělo odvahu požádat o pomoc v případě, kdyby byli obětí domácího násilí.

pomocná hypotéza č. 3.2 – Více jak 70 % dotazovaných respondentů by v případě svědectví domácího násilí o tomto informovalo dospělou osobu.

pomocná hypotéza č. 3.3 – Více jak 70 % dotazovaných respondentů zná alespoň jednu pomocnou organizaci zabývající se problémy s domácím násilím.

K ověření této hypotézy použijí otázky číslo: 14, 15,16

Hypotéza č. 4 – Více než 80 % dotazovaných respondentů chápe, že má domácí násilí negativní vliv na socializaci dětí.

pomocná hypotéza č. 4.1 - Více než 80 % dotazovaných respondentů se domnívá, že má domácí násilí negativní vliv na psychiku, chování a pocity dítěte

pomocná hypotéza č. 4.2 – Více než 80 % dotazovaných respondentů se domnívá, že se děti ovlivněné domácím násilím mohou chovat agresivně ke svým kamarádům nebo spolužákům ve škole.

pomocná hypotéza č. 4.3 – Více než 80 % dotazovaných respondentů se domnívá, že děti ovlivněné domácím násilím mohou v dospělosti kopírovat násilné chování.

K ověření této hypotézy použijí otázky číslo: 17, 18, 19

Otázky, které se nevztahují k samotným hypotézám a jsou samostatně vyhodnocené, jsou otázky č.: 1, 2, 4, 5, 6, 9, 10, 20

5.2 Charakteristika souboru respondentů

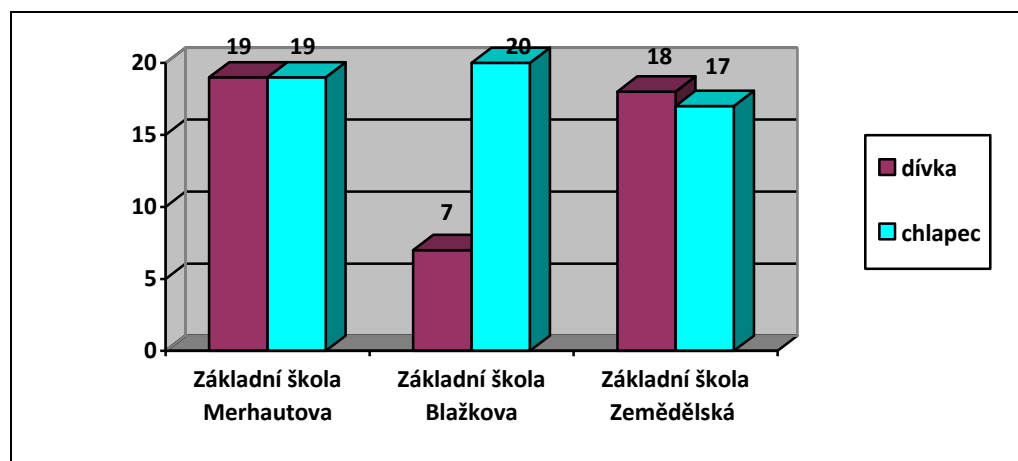
Respondenti byli žáci 9. tříd ze tří základních škol v Brně. Jedná se o Základní školu na ul. Merhautova č. 37, Základní školu na ul. Blažkova 9 a Masarykovu základní školu na ulici Zemědělská 29. U Základní školy Merhautova je nutno uvést, že se jedná o školu s vysokým výskytem žáků, kteří pocházejí ze sociálně slabých rodin. Žáci 9. tříd byli vybráni záměrně proto, že se nachází ve věku, kdy by měli k tomuto tématu znát informace a sami by k němu měli umět zaujmout určitý postoj a vyslovit svůj konstruktivní názor.

Na vybraných základních školách jsem oslovila ředitele a ředitelky, kterým jsem popsala svůj záměr. Na všech školách jsem se setkala s velkou ochotou. Podle počtu žáků bylo rozdáno celkem 120 kusů dotazníků. Z tohoto počtu se mi vrátilo zpět celkem 109 dotazníků, ze kterých bylo vybráno 100 dotazníků, které byly plně vyhodnotitelné.

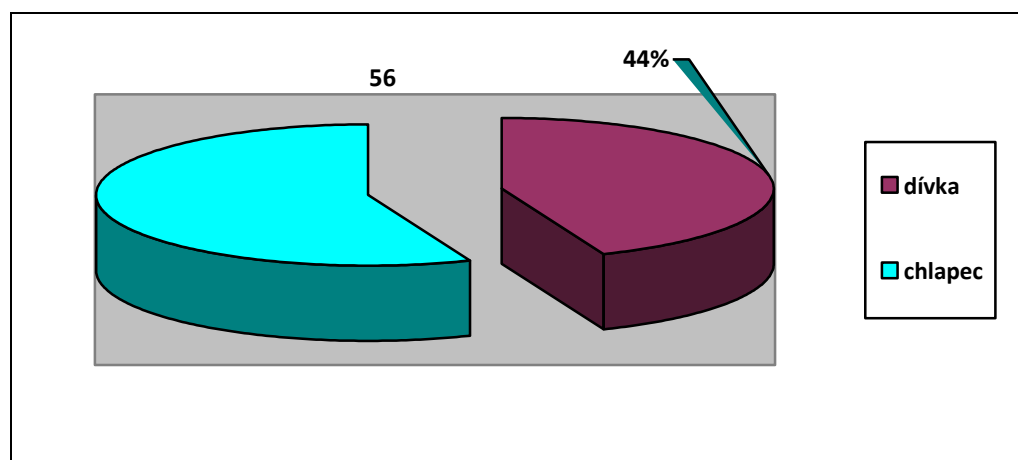
5.3 Vlastní výzkum

Otázka č. 1 – Jaké je Tvé pohlaví?

Graf č. 1 – Pohlaví respondentů.

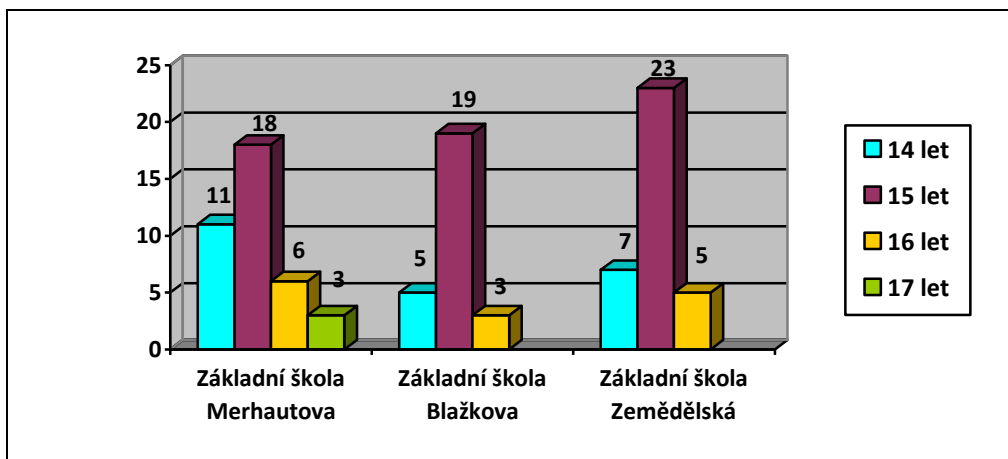
Graf č. 2 – Procentuální znázornění - pohlaví respondentů.

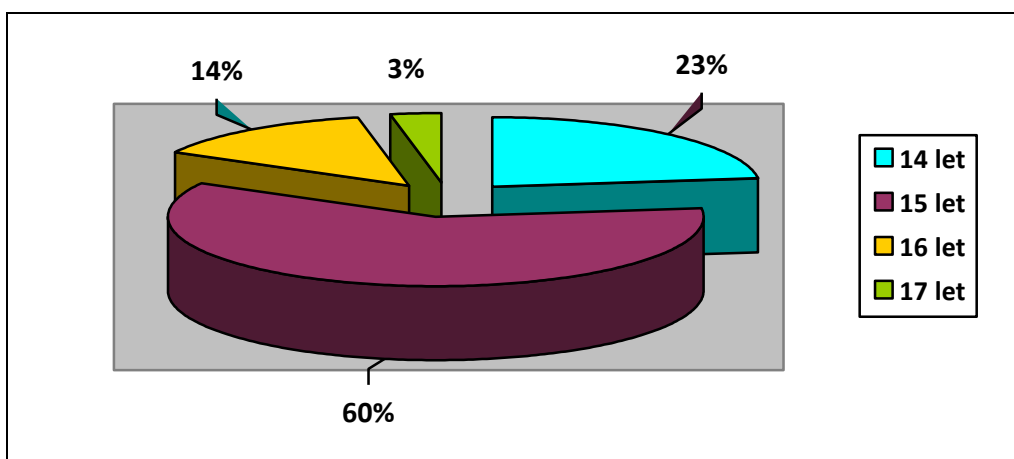
Na otázku odpovědělo 56 chlapců (56 %) a 44 dívek (44 %). Z počtu odpovědí, které jsou prezentovány ve sloupcovém grafu, je zřejmé, že se na Základních školách Merhautova a Blažkova nachází poměrný počet dívek a chlapců. Pouze na Základní škole Blažkova se mezi respondenty nacházelo jenom 7 dívek a naproti tomu 20 chlapců.

Otázka č. 2 – Kolik Ti je let?

Graf č. 3 – Věk respondentů.

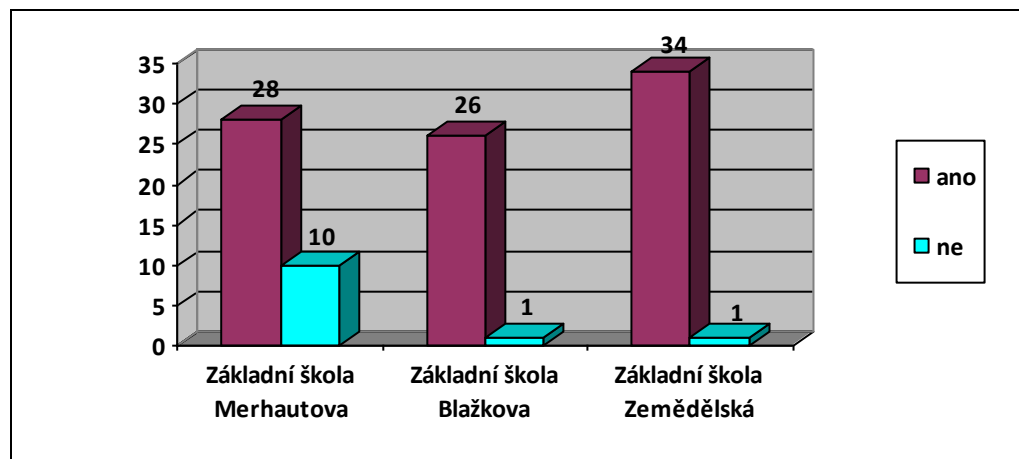
Graf č. 4 – Procentuální znázornění - věk respondentů.

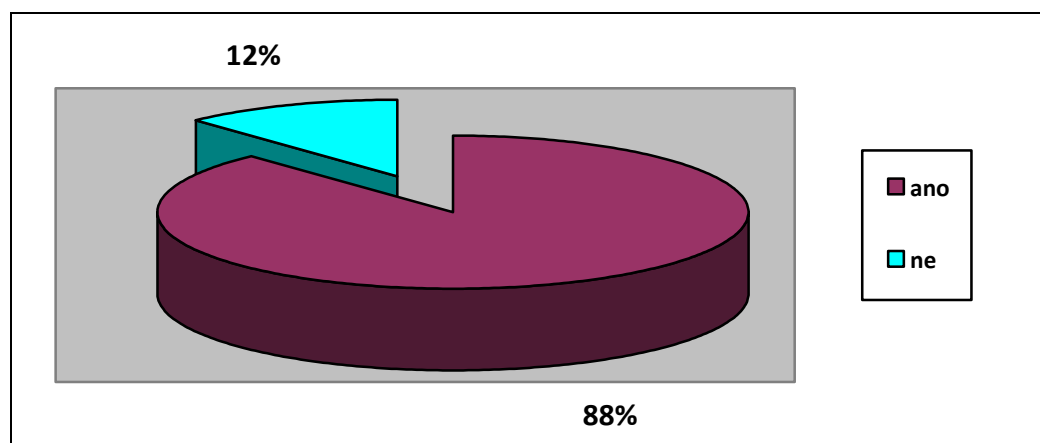
Na otevřenou otázku odpovědělo 23 respondentů, kterým je 14 let (23%), 60 respondentů, kterým je 15 let (60%), 14 respondentů, kterým je 16 let (14 %) a 3 respondenti, kterým je 17 let (3 %). Z počtu odpovědí, které jsou prezentovány ve sloupcovém grafu, je zřejmé, že všichni tři respondenti, kterým je 17 let, dochází na Základní školu Merhautova.

Otázka č. 3 – Setkal(a) jsi se už někdy s pojmem „domácí násilí“?

Graf č. 5 - Setkání respondentů s pojmem „domácí násilí“.

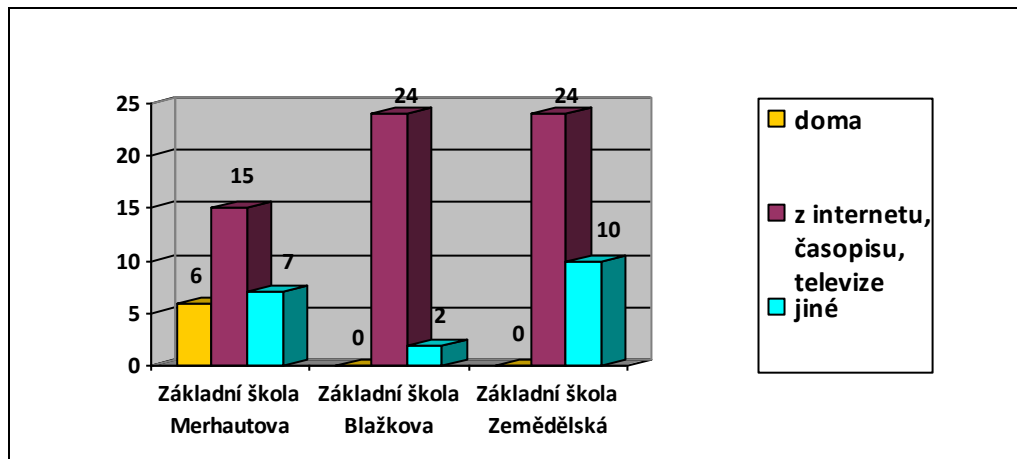
Graf č. 6 - Procentuální znázornění - setkání respondentů s pojmem „domácí násilí“

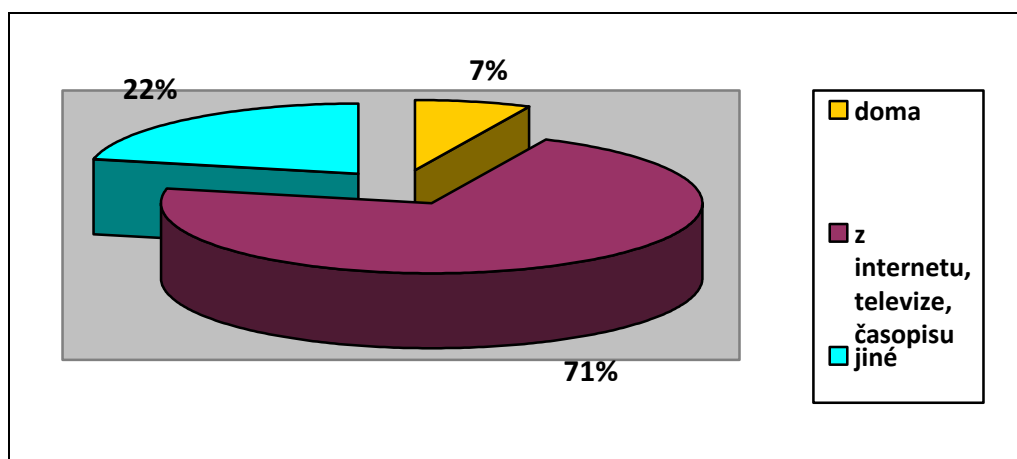
Na otázku odpovědělo 88 respondentů (88%) kladně a 12 respondentů (12 %) odpovědělo záporně. Z počtu odpovědí, které jsou prezentovány ve sloupcovém grafu, je zřejmé, že nejvíce negativních odpovědí vzešlo ze strany respondentů ze Základní školy Merhautova.

Otázka č. 4 – Kde jsi se s tímto pojmem setkal(a)?

Graf č. 7 – Místo setkání respondentů s pojmem „domácí násilí“.

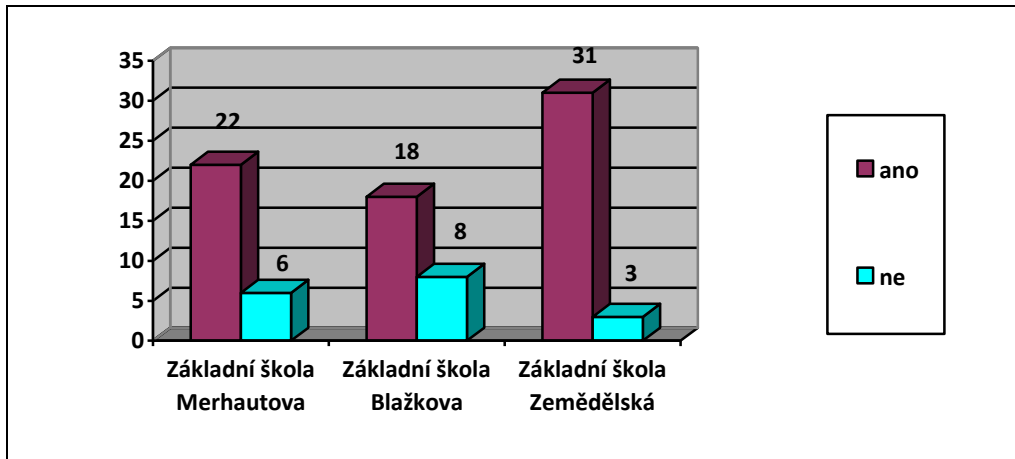
Graf č. 8 - Procentuální znázornění - místo setkání respondentů s pojmem „domácí násilí“

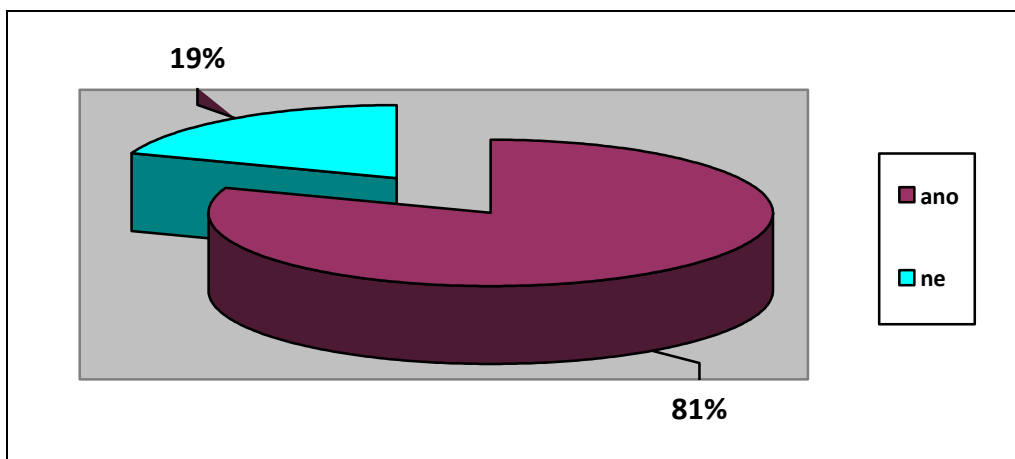
Na otázku odpovědělo 88 respondentů. Jedná se o respondenty, kteří vyznačili odpověď „ano“ na otázku, zda se už někdy setkali s pojmem „domácí násilí“. Celkem 6 respondentů (7%) uvedlo, že se s pojmem „domácí násilí“ setkali doma, 63 respondentů (71 %) odpovědělo, že se daným pojmem setkali na internetu, v televizi nebo časopisu a 19 respondentů (22 %) odpovědělo, že se s daným pojmem setkali někde jinde. Z výsledku lze konstatovat, že velkou úlohu v informovanosti o domácím násilí hrají média. Dále vyplývá, že rodiče se svými dětmi o daném tématu často nehovoří a tuto úlohu nechávají na jiných výchovných institucích, médiích nebo zřejmě nepovažují za důležité o tématu své děti informovat.

Otázka č. 5 – Hovořili jste o domácím násilí se svými učiteli ve škole?

Graf č. 9 – Informovanost respondentů o domácím násilí ve škole

Graf č. 10 -Procentuální znázornění- informovanost respondentů o domácím násilí ve škole.

Na polootevřenou otázku odpovědělo 88 respondentů. Jedná se o respondenty, kteří vyznačili odpověď „ano“ na otázku, zda se už někdy setkali s pojmem „domácí násilí“. Celkem 71 respondentů (81%) odpovědělo kladně a 17 respondentů (19 %) odpovědělo záporně. U své odpovědi „ano“ měli respondenti uvést, v jakém předmětu téma probírali. Ze 71 respondentů uvedlo 42 respondentů, že o tématu hovořili v předmětu Občanská výchova, 6 respondentů uvedlo, že o tématu hovořili v předmětu Výchova ke zdraví a 23 respondentů uvedlo, že o tématu hovořili v předmětu Rodinná výchova. K respondentům, kteří u otázky vyznačili odpověď „ne“ přisuzují, že ve škole chyběli nebo na téma zapomněli, protože pro ně nebylo důležité a zajímavé.

Otázka č. 6 – Dokážeš vlastními slovy popsat, co podle tebe pojem „domácí násilí“ znamená?

Jedná se o otevřenou otázku, kterou jsem do dotazníku zahrnula proto, abych zjistila, co si žáci pod daným pojmem představují a jaké jsou jejich znalosti, které měli možnost svými slovy interpretovat. Odpovědi respondentů jsem si rozdělila podle jejich typu.

Celkem 35 % respondentů odpovědělo, že vůbec nedokáže svými vlastními slovy popsat, co pojem „domácí násilí“ znamená. Vzhledem k tomu, že jsem v dané otázce poskytla naprostou svobodu projevu, tak se mi toto číslo jeví jako poměrně vysoké a zdůvodňuji si jej tak, že se respondentům nechtělo na otázku odpovídat anebo si na odpověď nedokázali vzpomenout. Jako další možnost pokládám tu, že část těchto respondentů skutečně nebyla o tomto problému nikdy informována a netuší, co si má pod tímto pojmem představit.

Celkem 13 % respondentů krátce odpovědělo, že se jedná o týrání ženy ze strany muže. Pojem týrání však ve svých odpovědích respondenti nijak nerozváděli.

Celkem 9 % respondentů uvedlo, že se jedná o fyzické týrání dětí ze strany jejich rodičů. Pojem týrání však také ve svých odpovědích nijak nespecifikovali.

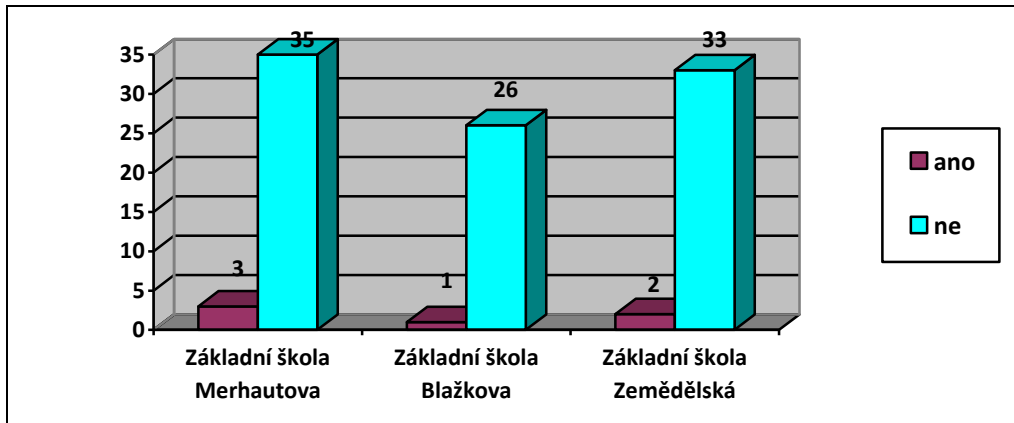
Celkem 29 % respondentů ve svých odpovědích heslovitě uvedlo, že se jedná o fyzické nebo psychické týrání, mlácení, šikanu, znásilňování, ubližování na zdraví, zastrasování, vydírání.

Pouze 14% respondentů ve svých odpovědích uvedlo, že se jedná o týrání a různé druhy násilí vůči členům rodiny, které se děje v soukromí.

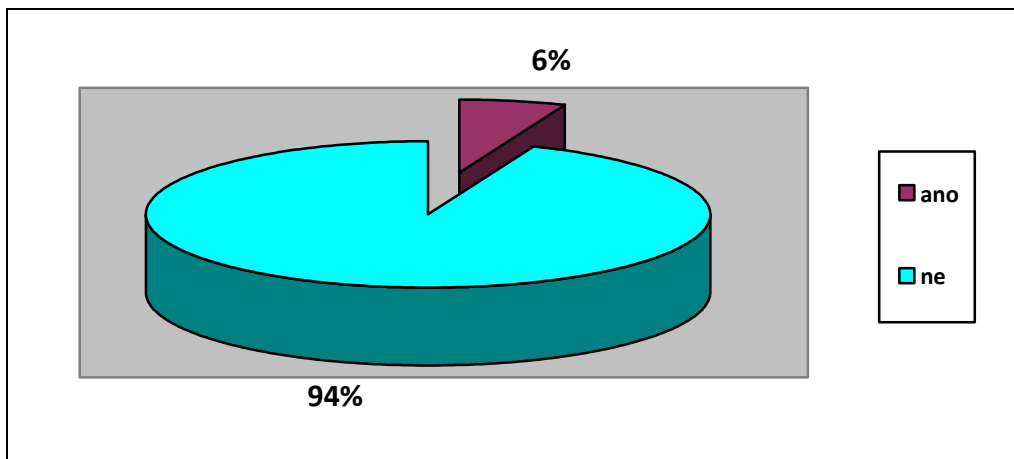
Z odpovědí 65% respondentů, kteří se k pojmu vyjádřili, vyplývá jejich nedostatečná informovanost o daném tématu. i když byla z odpovědí znát snaha použít „zdravý selský rozum“, tak nedokázali uvést více jak dva druhy domácího násilí a ze znaků někteří z nich uvedli pouze jeden, a to ten, že k domácímu násilí dochází v soukromí. Za problém považují také to, že se stále vysoké procento respondentů domnívá, že k domácímu násilí může docházet pouze ze strany muže vůči ženě nebo ze strany rodičů vůči dětem. Neinformovanost o pojmu „domácí násilí“ přisuzují nedostatečné prevenci a nezájmu o téma.

Otázka č. 7 – Dokážeš vyjmenovat čtyři znaky domácího násilí?

Graf č. 11 – Znaky domácího násilí.

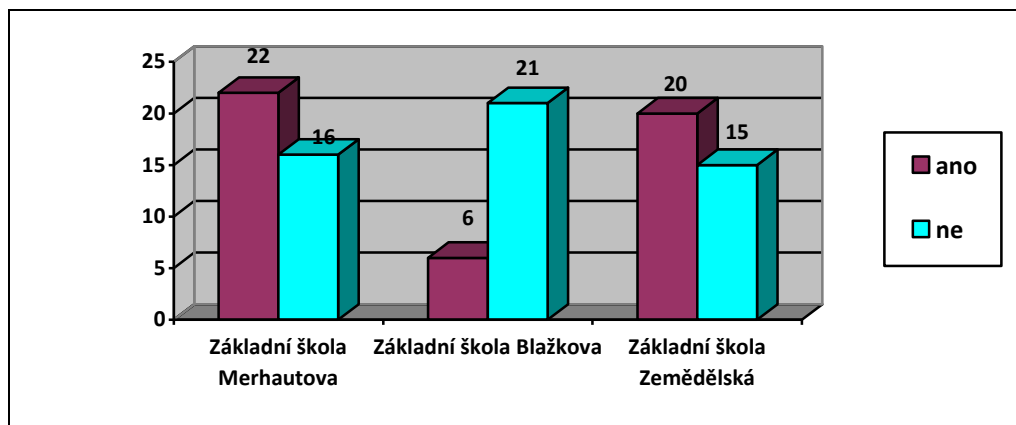
Graf č. 12 - Procentuální znázornění – znaky domácího násilí.

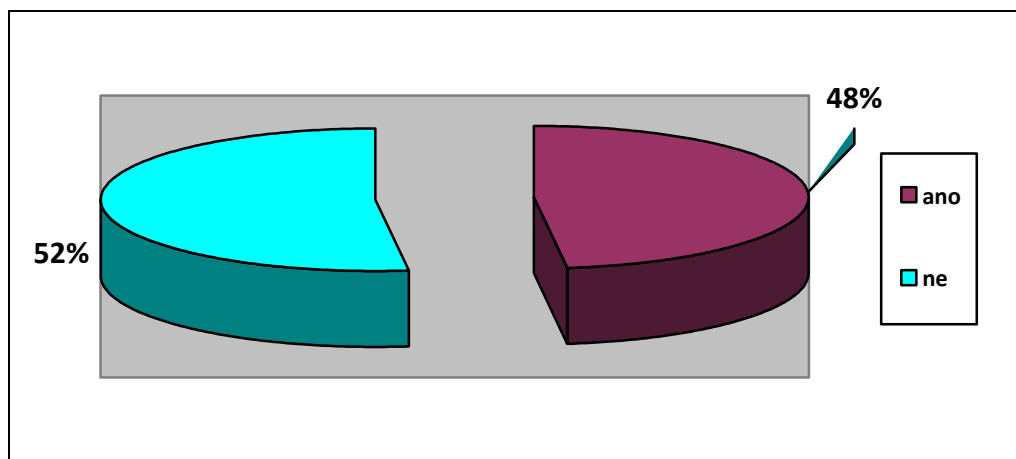
Na polootevřenou otázku odpovědělo 94 respondentů (94 %) záporně a 6 respondentů (6%) odpovědělo kladně. U odpovědi „ano“ měli respondenti možnost znaky domácího násilí vyjmenovat. Jak jsem již uvedla, tak pouze 6 z nich dokázalo všechny čtyři znaky správně popsat. Výsledek této otázky vnímám jako velký problém, protože se domnívám, že ani většina dospělých osob všechny tyto znaky nezná. Někteří respondenti se ve své odpovědi pokusili tyto znaky vyjmenovat, ale jejich odpovědi jsem nemohla považovat za správné, jelikož většina z nich považovala za znaky domácího násilí např. modřiny, bezmoc, vulgaritu, strach, rány apod. Tyto výsledky jsem vyhodnotila jako odpověď „ne“.

Otázka č. 8 – Dokážeš určit alespoň jeden druh domácího násilí?

Graf č. 13 – Druhy domácího násilí.

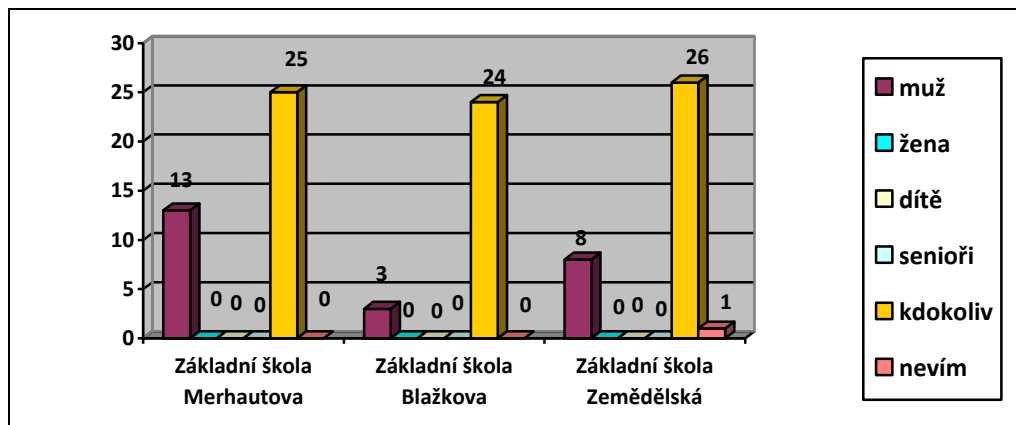
Graf č. 14 - Procentuální znázornění - druhy domácího násilí.

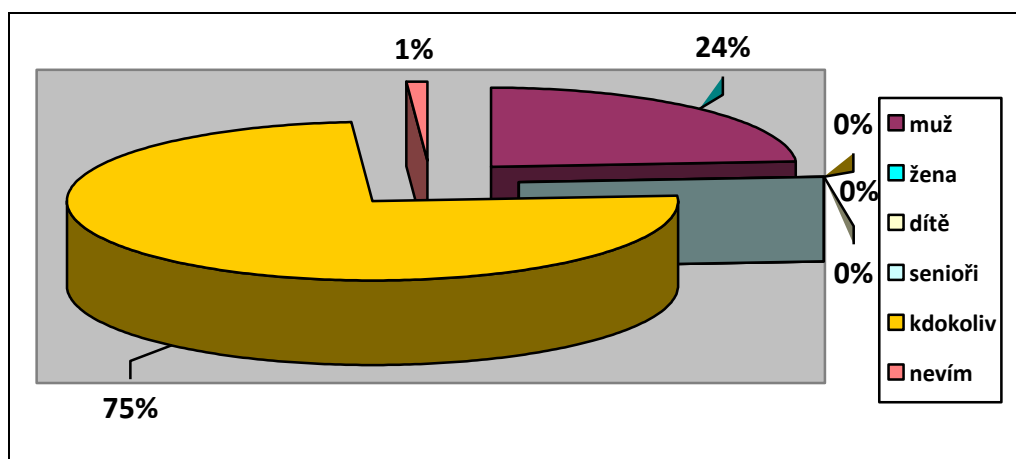
Na polootevřenou otázku odpovědělo 52 respondentů (52%) kladně a 48 respondentů (48%) odpovědělo záporně. U odpovědi „ano“ měli respondenti možnost jednotlivé druhy vyjmenovat. Na Základní škole Merhautova uvedli respondenti 13x fyzické, 8x psychické a 1x sociální domácí násilí. Na Základní škole Blažkova uvedli respondenti 3 x fyzické, 2x fyzické a psychické a 1x psychické domácí násilí. Na Základní škole Zemědělská uvedli respondenti 15x fyzické, 2x psychické, 1x sexuální a 2x sociální domácí násilí. Ani jeden respondent neuvedl násilí emocionální a ekonomické.

Otázka č. 9 – Víš, kdo může domácí násilí páchat (kdo může být pachatel neboli agresor)?

Graf č. 15 – Pachatel neboli agresor domácího násilí.

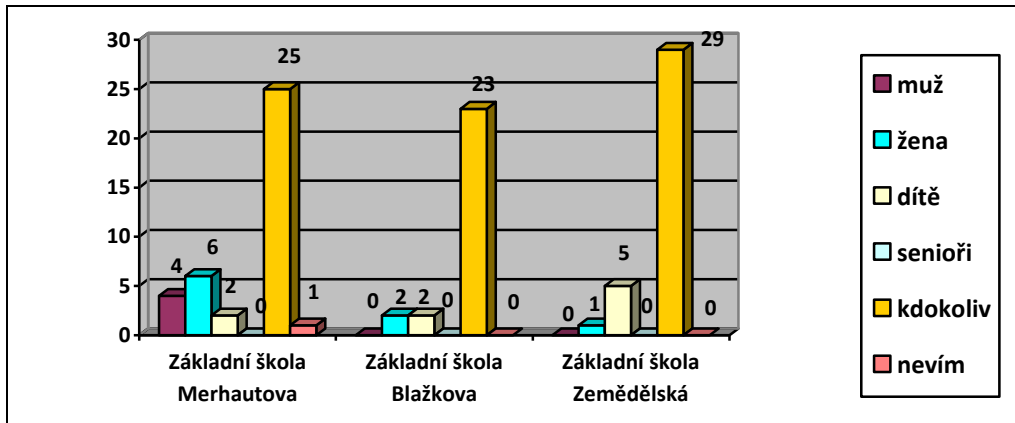
Graf č. 16 - Procentuální znázornění - pachatel neboli agresor domácího násilí.

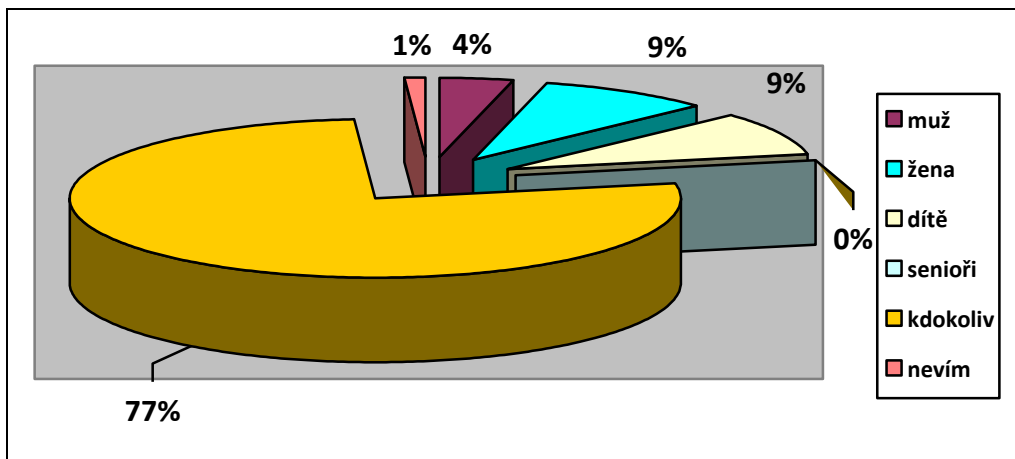
Na otázku 75 respondentů (75 %) odpovědělo, že domácí násilí může páchat kdokoliv. Celkem 24 respondentů (24%) odpovědělo, že domácí násilí může páchat pouze muž a 1 respondent (1%) odpověděl, že neví, kdo může domácí násilí páchat. Ani jeden z respondentů nevedl, že by domácí násilí mohli páchat žena, dítě nebo senioři. Výsledek této otázky považuji za úspěšný, ale je patrné, že se vysoký počet respondentů domnívá, že k domácímu násilí může docházet pouze ze strany muže.

Otázka č. 10 – Víš, vůči komu může být domácí násilí páčáno (kdo může být obět’)?

Graf č. 17 – Obět’ domácího násilí.

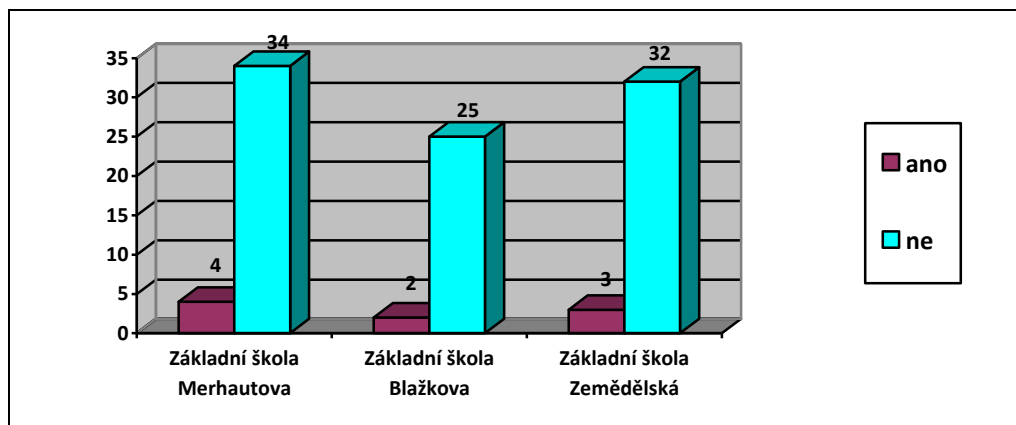
Graf č. 18 - Procentuální znázornění - obět’ domácího násilí.

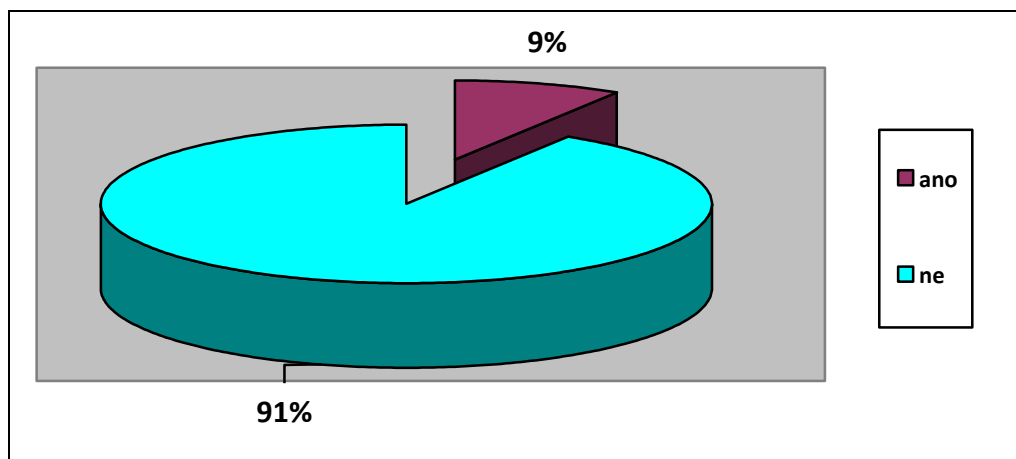
Na otázku odpovědělo 77 respondentů (77%), že domácí násilí může být páčáno vůči komukoliv. Celkem 9 respondentů (9%) uvedlo, že domácí násilí může být páčáno vůči ženám a 9 respondentů (9%) uvedlo, že může být páčáno vůči dítěti. Dále 4 respondenti (4%) uvedli, že domácí násilí může být páčáno vůči muži a 1 respondent (1%) uvedl, že neví, vůči komu může být domácí násilí páčáno. Nikdo z respondentů neuvedl, že by mohlo být domácí násilí páčáno vůči seniorům. Ve výsledku se opět ukázalo se, že se někteří respondenti stále domnívají, že domácí násilí může být páčáno pouze ze strany určitých osob, což dokazuje nulové procento u odpovědi vztahující se k seniorům.

Otázka č. 11 – Byl(a) jsi někdy obětí domácího násilí?

Graf č. 19 – Respondenti jako oběti domácího násilí.

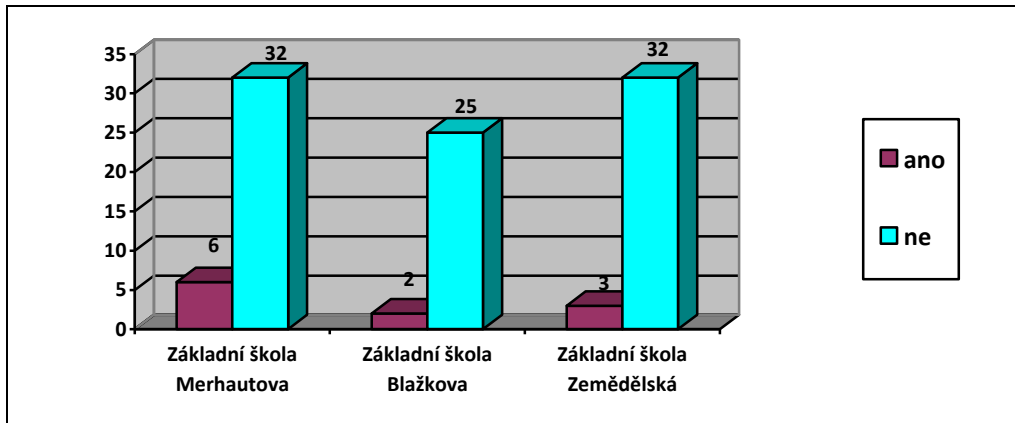
Graf č. 20 - Procentuální znázornění - respondenti jako oběti domácího násilí.

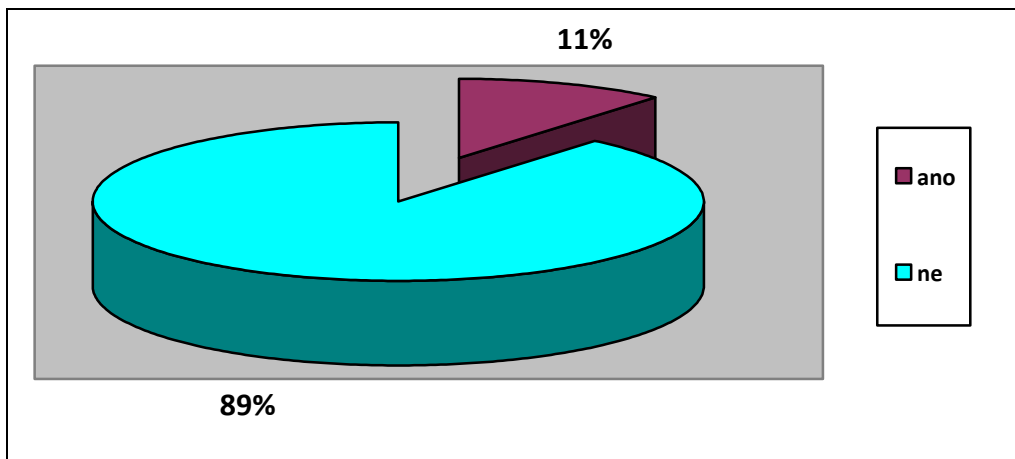
Na otázku odpovědělo 91 respondentů (91%) záporně a 9 respondentů (9 %) odpovědělo kladně. Z odpovědí, které jsou prezentovány ve sloupcovém grafu, je patrné, že se na každé základní škole nachází několik respondentů, kteří uvedli, že byli obětí domácího násilí. Jedná se o 6 dívek a 3 chlapce. U všech odpovědí je však třeba polemizovat o tom, zda respondenti skutečně byli nebo nebyli obětí domácího násilí, nebo si to pouze vzhledem ke svým neznalostem neuvědomovali.

Otázka č. 12 – Byl(a) jsi někdy svědkem domácího násilí?

Graf č. 21 – Respondenti jako svědci domácího násilí.

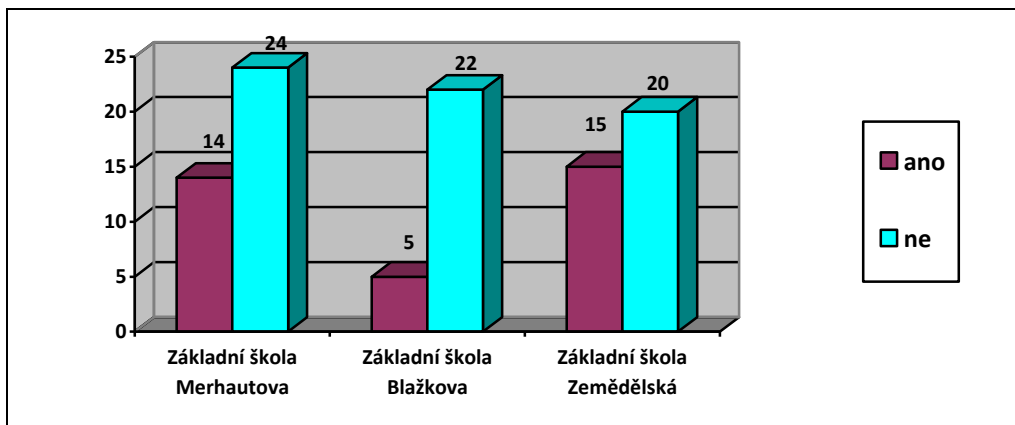
Graf č. 22 - Procentuální znázornění - respondenti jako svědci domácího násilí.

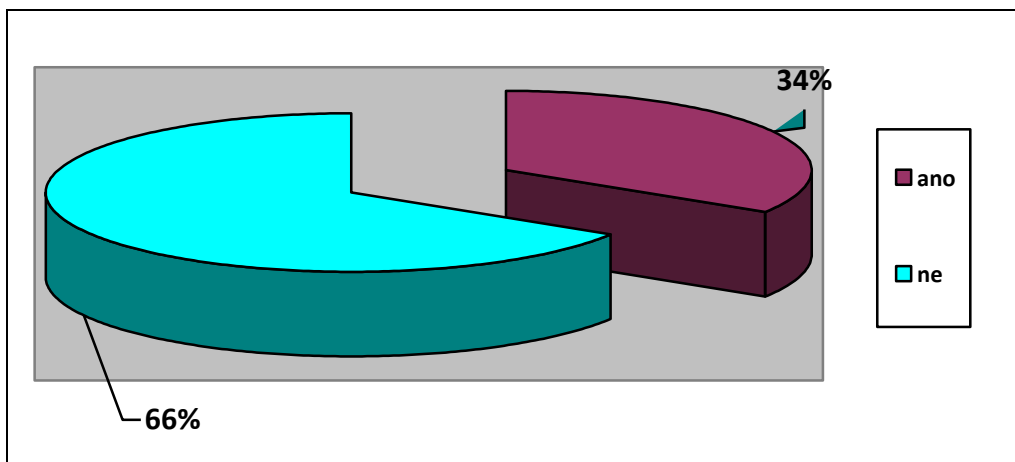
Na otázku odpovědělo 89 respondentů (89%) záporně a 11 respondentů (11 %) odpovědělo kladně. Z odpovědí, které jsou prezentovány ve sloupcovém grafu, je patrné, že se na každé základní škole nachází několik respondentů, kteří se s domácím násilím setkali jako svědci. Na základních školách Blažkova a Zemědělská je počet respondentů, kteří byli svědky domácího násilí stejný jako v předchozí otázce. Na základní škole Merhautova přibyli oproti předchozí otázce dva respondenti. Celkem se jedná o 6 dívek a 5 chlapců.

Otázka č. 13 – Setkal (a) ses ve svém okolí s někým, kdo prožívá nebo prožil domácí násilí?

Graf č. 23 – Setkání respondentů s osobou, která má zkušenost s domácím násilím.

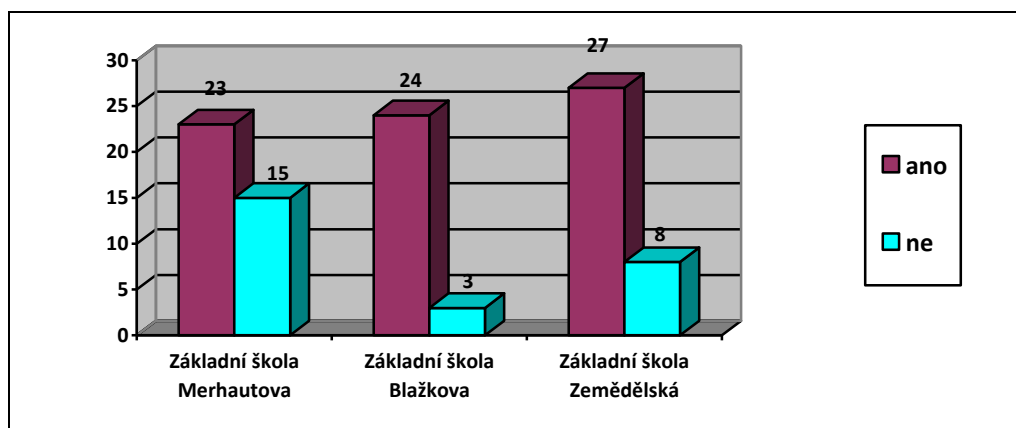
Graf č. 24 - Procentuální znázornění - setkání respondentů s osobou, která má zkušenost s domácím násilím.

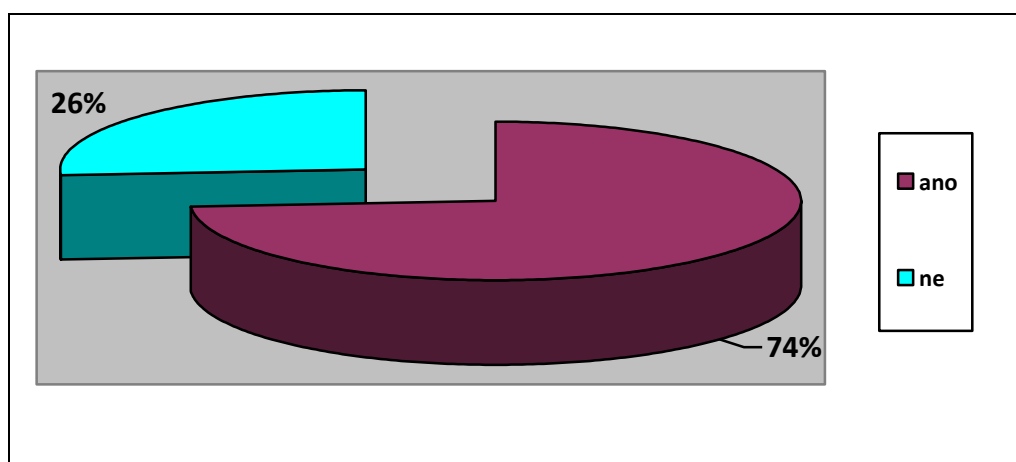
Na danou otázku odpovědělo 66 respondentů (66%) záporně a 34 respondentů (34%) odpovědělo kladně. Z počtu odpovědí, které jsou prezentovány ve sloupcovém grafu, je zřejmé, že se na každé základní škole nachází nějaký respondent, který se už s někým takovým ve svém okolí setkal.

Otázka č. 14 – Pokud bys byl(a) obětí domácího násilí, měl(a) bys odvahu požádat někoho o pomoc?

Graf č. 25 – Odvaha respondenta, jako oběti domácího násilí, požádat o pomoc.

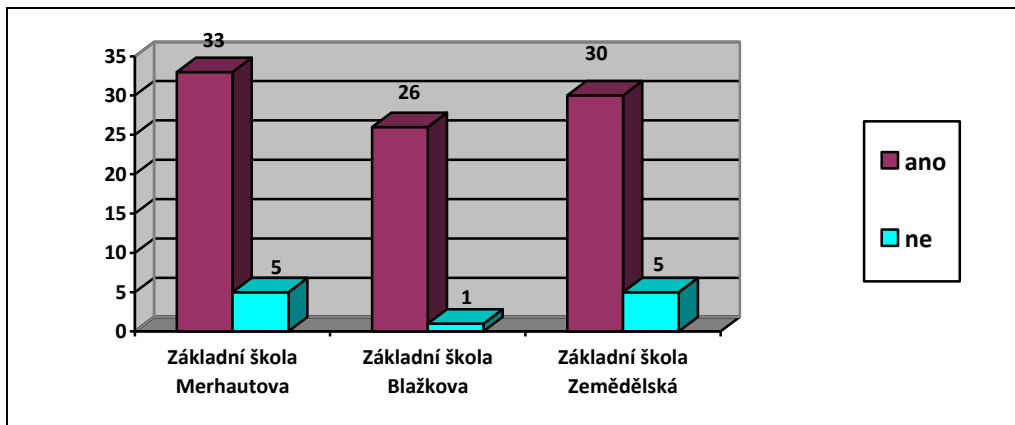
Graf č. 26 - Procentuální znázornění – odvaha respondenta, jako oběti domácího násilí, požádat o pomoc.

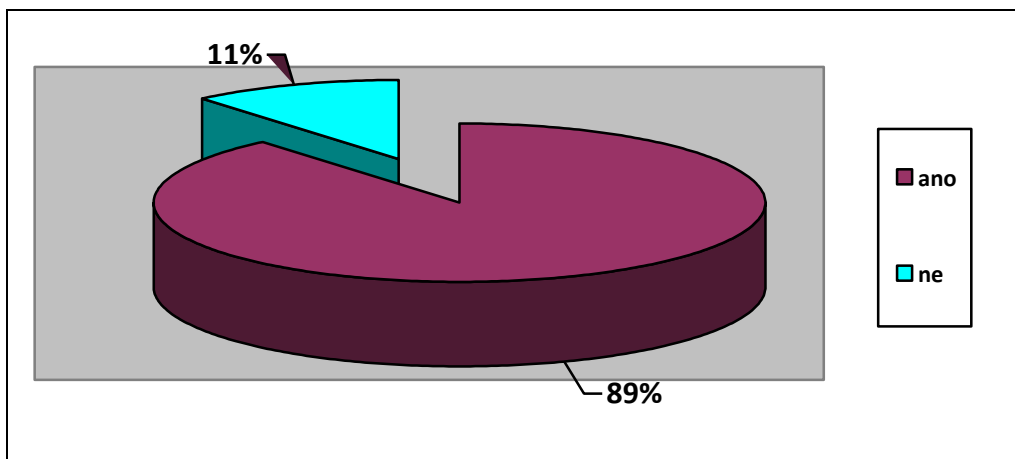
Na otázku odpovědělo 74 respondentů (74%) kladně a naproti tomu 26 respondentů (26%) odpovědělo záporně. Z počtu odpovědí, které jsou prezentovány ve sloupcovém grafu, je zřejmé, že se nejvíce respondentů, kteří odpověděli záporně, nachází na Základní škole Merhautova. V této otázce považují kladné odpovědi za odvážné a oceňují je.

Otázka č. 15 – Pokud bys byl(a) svědkem domácího násilí, informoval(a) bys o situaci někoho dospělého?

Graf č. 27 – Informovanost dospělé osoby od respondenta, který se stal svědkem domácího násilí.

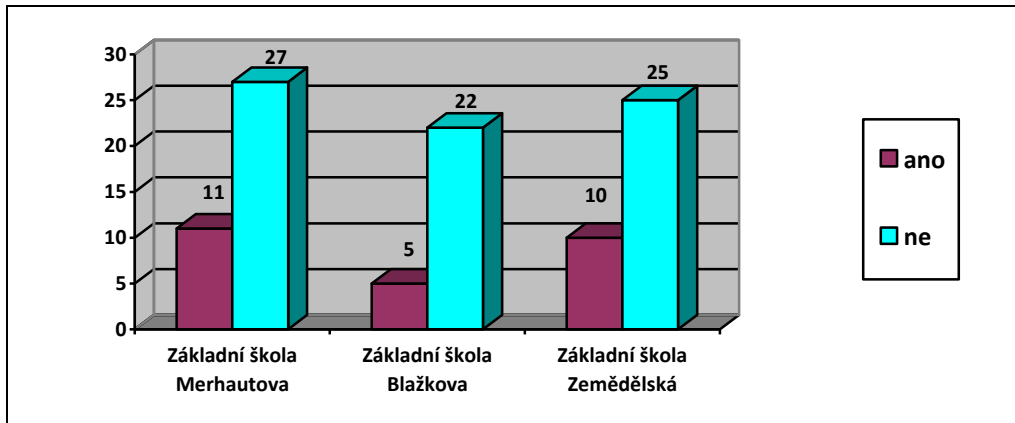
Graf č. 28 - Procentuální znázornění – informovanost dospělé osoby od respondenta, který se stal svědkem domácího násilí.

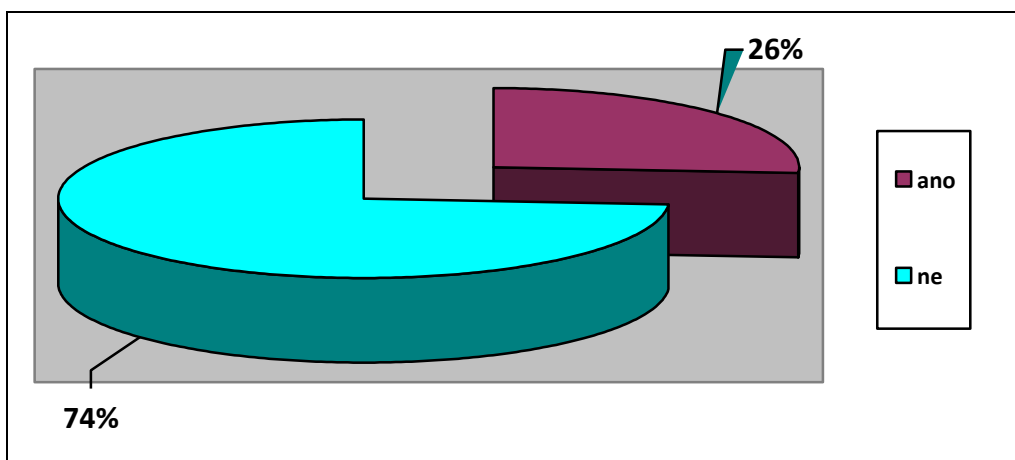
Na otázku odpovědělo 89 respondentů (89%) kladně a 11 respondentů (11%) odpovědělo záporně. Dle počtu odpovědí, které jsou prezentovány ve sloupcovém grafu, je zřejmé, že respondenti, kteří odpověděli záporně, jsou přítomni na každé základní škole.

Otázka č. 16 – Znáš nějaké organizace, které pomáhají řešit problémy s domácím násilím?

Graf č. 29 – Znalost organizací, které pomáhají řešit problémy s domácím násilím.

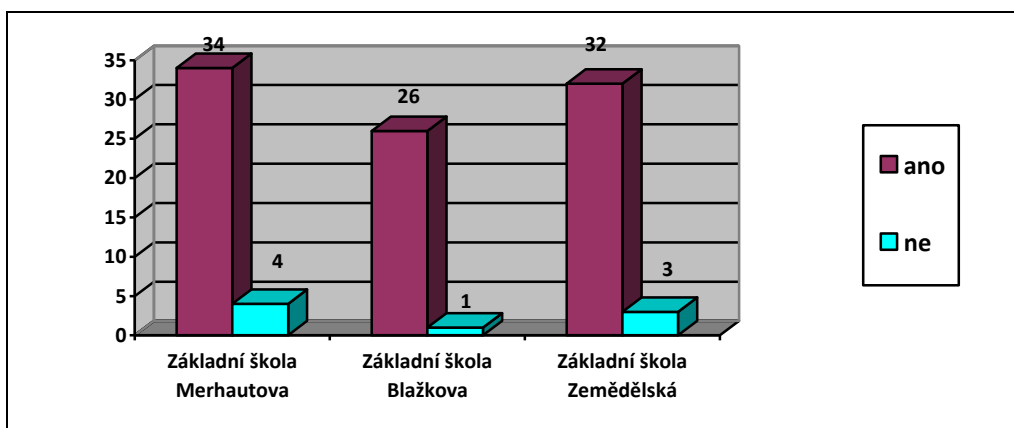
Graf č. 30 - Procentuální znázornění – znalost o organizacích, které pomáhají řešit problémy s domácím násilím.

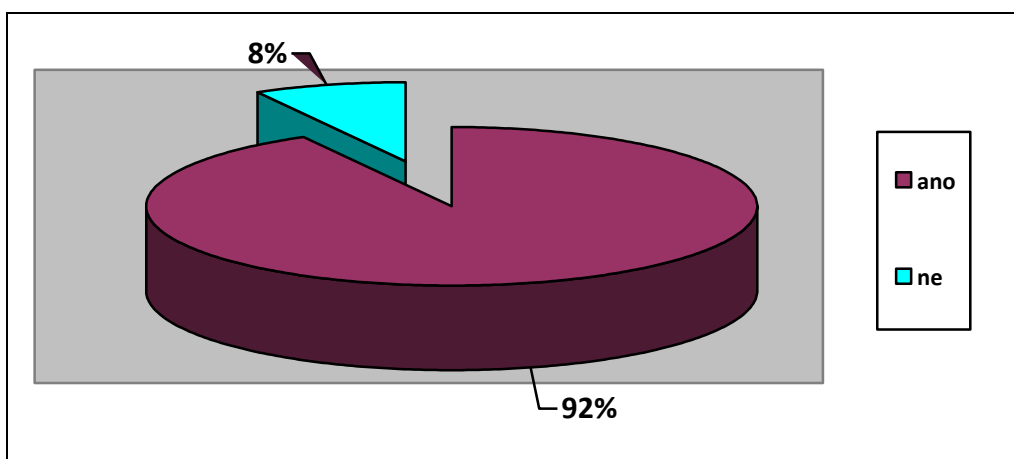
Na polootevřenou otázku odpovědělo 74 respondentů (74%) záporně a pouze 26 respondentů (26%) odpovědělo kladně. Jelikož se jednalo o polootevřenou otázku, tak respondenti, kteří odpověděli „ano“ měli ke své odpovědi vypsát, které organizace konkrétně znají. Na Základní škole Merhautova uvedli respondenti 8x Policie České republiky, 1x Bílý kruh bezpečí, 2x psycholog. Na Základní škole Blažkova uvedli respondenti 3x Policie České republiky a 2x linku bezpečí. Na Základní škole Zemědělská uvedli respondenti 7x Policie České republiky a 3x linku důvěry.

Otázka č. 17 – Myslíš si, že má domácí násilí negativní vliv na psychiku, chování a pocity dítěte, které jej prožilo ať už jako oběť nebo svědek?

Graf č. 31 – Negativní vliv domácího násilí na dítě.

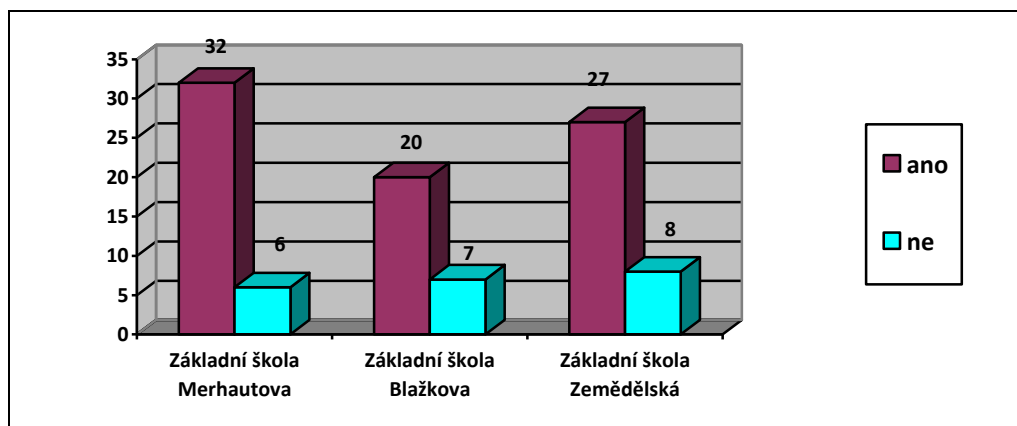
Graf č. 32 - Procentuální znázornění - negativní vliv domácího násilí na dítě.

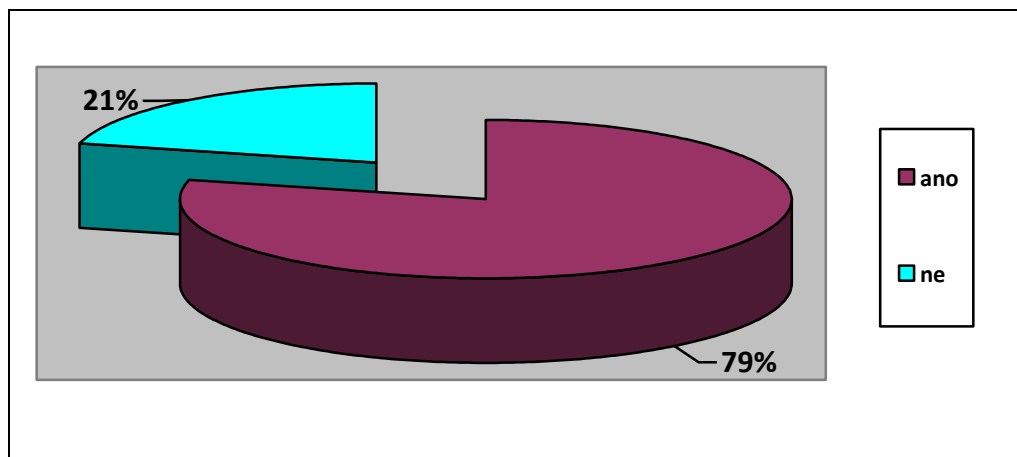
Na otázku odpovědělo 92 respondentů (92%) kladně a 8 respondentů (8%) uvedlo odpověď zápornou. Dle počtu odpovědí, které jsou prezentovány ve sloupcovém grafu, je patrné, že se respondenti, kteří odpověděli záporně, nachází na všech základních školách.

Otázka č. 18 – Myslíš si, že se děti, které zažily domácí násilí, mohou chovat agresivně ke svým kamarádům nebo spolužákům ve škole?

Graf č. 33 - Agresivnost dětí, které prožily domácí násilí, vůči kamarádům nebo spolužákům.

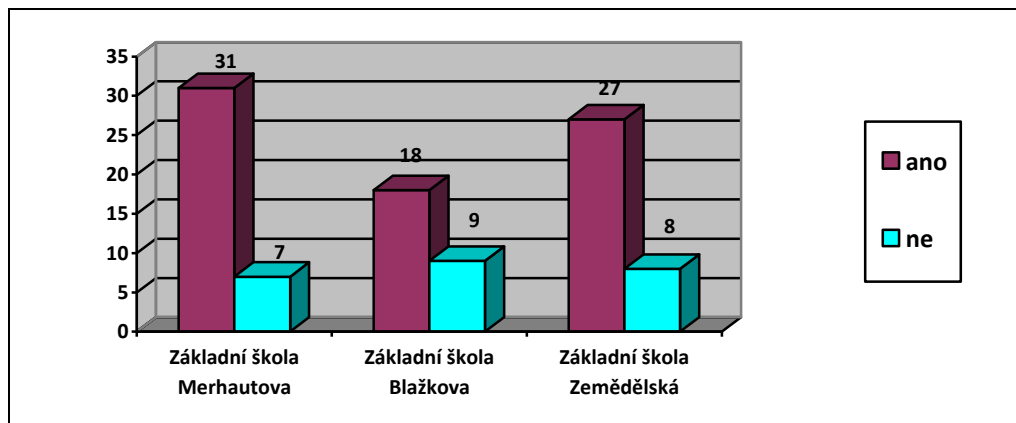
Graf č. 34 - Procentuální znázornění – agresivnost dětí, které prožily domácí násilí, vůči kamarádům nebo spolužákům.

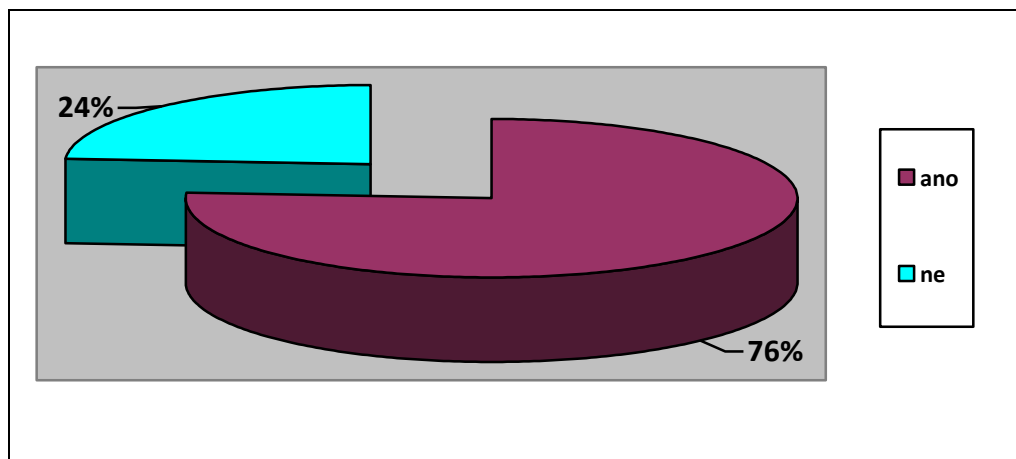
Na otázku odpovědělo 79 respondentů (79%) kladně, naproti tomu 21 respondentů (21 %) uvedlo na tuto otázku odpověď zápornou. Z počtu odpovědí, které jsou prezentovány ve sloupcovém grafu, je zřejmé, že se respondenti, kteří odpověděli záporně, nachází na všech základních školách.

Otázka č. 19 – Myslíš si, že by děti, které prožily domácí násilí, mohly v dospělosti kopírovat násilné chování?

Graf č. 35 – Kopírování násilného chování dětí, které prožily domácí násilí, v dospělosti.

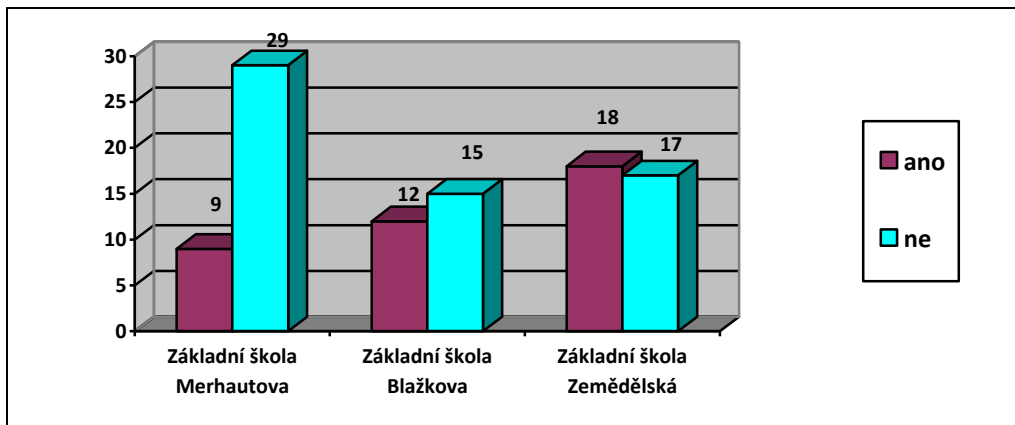
Graf č. 36 - Procentuální znázornění - kopírování násilného chování dětí, které prožily domácí násilí, v dospělosti.

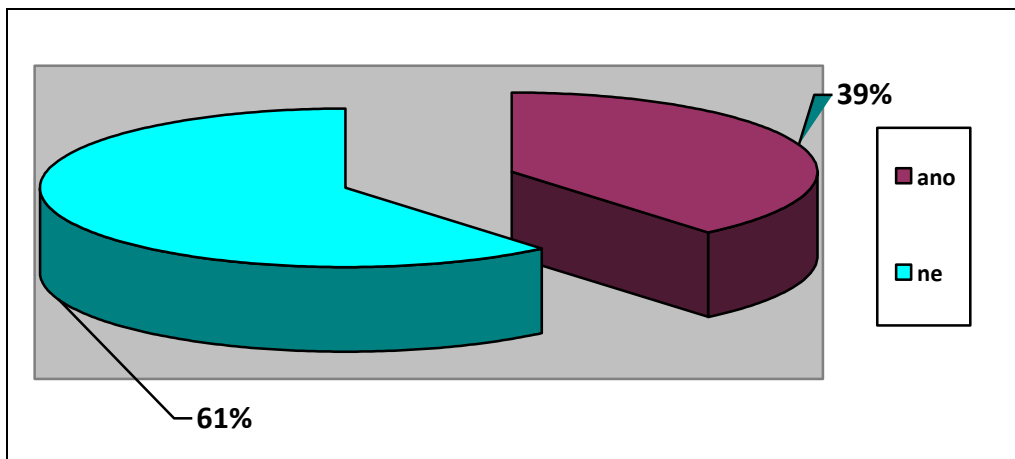
Na otázku odpovědělo 76 respondentů (76%) kladně, naproti tomu 24 respondentů (24 %) uvedlo odpověď zápornou. Z počtu odpovědí, které jsou prezentovány ve sloupcovém grafu, je opět patrné, že se respondenti, kteří odpověděli záporně, nachází na všech základních školách.

Otázka č. 20 – Chtěl(a) by ses o domácím násilí dozvědět více informací?

Graf č. 37 – Získání více informací o domácím násilí.

Graf č. 38 - Procentuální znázornění – získání více informací o domácím násilí.

Na otázku uvedlo 61 respondentů (61%) odpověď zápornou a 39 respondentů (39 %) uvedlo odpověď kladnou. Z počtu odpovědí, které jsou prezentovány ve sloupcovém grafu, je patrné, že nejvíce respondentů, kteří o problematiku nemají zájem, je na Základní škole Merhautova.

Výsledek této otázky byl pro mě překvapujícím, ale dokážu si jej zdůvodnit věkem respondentů a jejich nezájmem o tuto problematiku.

5.4 Analýza a prezentace výsledků výzkumu

Na základě výzkumu, který byl proveden u žáků 9. tříd na vybraných základních školách v Brně, jsem získala odpovědi na otázky, které byly obsaženy v dotazníku. Z těchto odpovědí jsem poté vyhodnotila hypotézy, které jsem si stanovila.

Hypotéza č. 1 – Více jak 60 % dotazovaných respondentů zná pojem domácí násilí.

Pomocná hypotéza č. 1.1 – Více jak 60 % dotazovaných respondentů se už někdy setkalo s pojmem domácí násilí.

K ověření této pomocné hypotézy jsem v dotazníku použila otázku č. 3 – Setkal (a) jsi se už někdy s pojmem „domácí násilí“? Na tuto otázku odpovědělo 88 % respondentů kladně.

Pomocná hypotéza č. 1.1 byla potvrzena

Pomocná hypotéza č. 1.2 – Více jak 60 % dotazovaných respondentů zná znaky domácího násilí.

K ověření této pomocné hypotézy jsem v dotazníku použila otázku č. 7 – Dokážeš vyjmenovat čtyři znaky domácího násilí? Na tuto otázku odpovědělo pouze 6% respondentů kladně. **Pomocná hypotéza č. 1.2 nebyla potvrzena.**

Pomocná hypotéza č. 1.3 – Více jak 60 % dotazovaných respondentů zná alespoň jeden druh domácího násilí.

K ověření této hypotézy jsem v dotazníku použila otázku č. 8 – Dokážeš určit alespoň jeden druh domácího násilí? Na tuto otázku odpovědělo kladně pouze 52% respondentů.

Pomocná hypotéza č. 1.3 nebyla potvrzena.

Vzhledem k tomu, že nebyly potvrzeny dvě ze tří pomocných hypotéz, **nebyla hypotéza č. 1 potvrzena.**

Hypotéza č. 2 - Méně než 50 % dotazovaných respondentů má zkušenost s domácím násilím.

Pomocná hypotéza č. 2.1 – Méně než 50% dotazovaných respondentů bylo obětí domácího násilí.

K ověření této pomocné hypotézy jsem v dotazníku použila otázku č. 11 – Byl(a) jsi někdy obětí domácího násilí? Na tuto otázku odpovědělo kladně 9% respondentů. **Pomocná hypotéza č. 2.1 byla potvrzena.**

Pomocná hypotéza č. 2.2 – Méně než 50 % dotazovaných respondentů bylo svědkem domácího násilí.

K ověření této pomocné hypotézy jsem v dotazníku použila otázku č. 12 – Byl(a) jsi někdy svědkem domácího násilí? Na tuto otázku odpovědělo kladně 11% respondentů. **Pomocná hypotéza č. 2.2 byla potvrzena.**

Pomocná hypotéza č. 2.3 – Méně než 50 % dotazovaných respondentů se setkala s někým, kdo prožil domácí násilí.

K ověření této pomocné hypotézy jsem v dotazníku použila otázku č. 13 – Setkal(a) jsi se ve svém okolí s někým, kdo prožívá nebo prožil domácí násilí? Na otázku odpovědělo kladně 34 % respondentů. **Pomocná hypotéza č. 2.3 byla potvrzena.**

Vzhledem k tomu, že byly potvrzeny všechny tři pomocné hypotézy, **byla hypotéza č. 2 potvrzena.**

Hypotéza č. 3 – Více než 70 % dotazovaných respondentů by dokázalo vyhledat pomoc v případě domácího násilí.

Pomocná hypotéza č. 3.1 - Více jak 70 % dotazovaných respondentů by mělo odvahu požádat o pomoc v případě, kdyby byly obětí domácího násilí.

K ověření této pomocné hypotézy jsem v dotazníku použila otázku č. 14 – Pokud bys byl(a) obětí domácího násilí, měl(a) bys odvahu požádat někoho o pomoc? Na tuto otázku odpovědělo kladně 74% respondentů. **Pomocná hypotéza č. 3.1 byla potvrzena.**

Pomocná hypotéza č. 3.2 – Více jak 70 % dotazovaných respondentů by v případě svědectví domácího násilí o tomto informovalo dospělou osobu.

K ověření této pomocné hypotézy jsem v dotazníku použila otázku č. 15 – Pokud bys byl(a) svědkem domácího násilí, informoval(a) bys o situaci někoho dospělého? Na otázku odpovědělo kladně 89 % respondentů. **Pomocná hypotéza č. 3.2 byla potvrzena.**

Pomocná hypotéza č. 3.3 – Více jak 70 % dotazovaných respondentů zná alespoň jednu pomocnou organizaci zabývající se problémy s domácím násilím.

K ověření této pomocné hypotézy jsem v dotazníku použila polootevřenou otázku č. 16 – Znáš nějaké organizace, které pomáhají řešit problémy s domácím násilím? Na otázku odpovědělo kladně 26% respondentů. **Pomocná hypotéza č. 3.3 nebyla potvrzena.**

Vzhledem k tomu, že byly potvrzeny dvě ze tří pomocných hypotéz, **byla hypotéza č. 3 potvrzena.**

Hypotéza č. 4 – Více než 80 % dotazovaných respondentů chápe, že má domácí násilí negativní vliv na socializaci dětí.

Pomocná hypotéza č. 4.1 - Více než 80 % dotazovaných respondentů se domnívá, že má domácí násilí negativní vliv na psychiku, chování a pocity dítěte.

K ověření této pomocné hypotézy jsem v dotazníku použila otázku č. 17 – Myslíš si, že má domácí násilí negativní vliv na psychiku, chování a pocity dítěte, které jej prožilo ať už jako oběť nebo svědek? Na otázku odpovědělo kladně 92% respondentů. **Pomocná hypotéza č. 4.1 byla potvrzena.**

Pomocná hypotéza č. 4.2 – Více než 80 % dotazovaných respondentů se domnívá, že se děti ovlivněné domácím násilím mohou chovat agresivně ke svým kamarádům nebo spolužákům ve škole.

K ověření této pomocné hypotézy jsem v dotazníku použila otázku č. 18 – Myslíš si, že se děti, které zažily domácí násilí, mohou chovat agresivně ke svým kamarádům nebo spolužákům ve škole? Na otázku odpovědělo kladně 79 % respondentů. **Pomocná hypotéza č. 4.2 nebyla potvrzena.**

Pomocná hypotéza č. 4.3 – Více než 80 % dotazovaných respondentů se domnívá, že děti ovlivněné domácím násilím mohou v dospělosti kopírovat násilné chování.

K ověření této pomocné hypotézy jsem v dotazníku použila otázku č. 19 – Myslíš si, že by děti, které prožily domácí násilí, mohly v dospělosti kopírovat násilné chování? Na otázku odpovědělo kladně 76% respondentů. **Pomocná hypotéza č. 4.3 nebyla potvrzena.**

Vzhledem k tomu, že nebyly potvrzeny dvě ze tří pomocných hypotéz, **nebyla hypotéza č. 4 potvrzena.**

Z výsledků výzkumu tedy vyplývá, že informovanost žáků 9. tříd základních škol o tématu domácí násilí není dostačující. Na základě vyhodnocení stanovených hypotéz, je dle mého názoru potřeba zejména zlepšit jejich informovanost o pojmu „domácí násilí“. Dále je potřeba zlepšit jejich informovanost o institucích a organizacích, které se zabývají pomoci v případě domácího násilí a v neposlední řadě je třeba zlepšit jejich informovanost a povědomí o tom, že domácí násilí má vliv na socializaci dětí a nemusí jej páchat pouze osoby konkrétního pohlaví.

ZÁVĚR

Domácí násilí je zkušenost, která člověku navždy změní nějakým způsobem život. Bolest, která zůstane na duši a v srdci přetrvává dlouho poté, co se rány na těle zahojí. Zejména na vývoj dítěte má domácí násilí vliv ještě v dospělosti. I když je dítě „pouhým“ svědkem domácího násilí, tak trpí stejně, jako by bylo samo obětí. Následky si tak v obou případech nese stejně.

Domácí násilí je sociálně-patologický jev, který byl v minulosti považován za tabu. V současné době se mu však dostává ze strany společnosti hodně pozornosti a vynakládání velkého úsilí na to, abychom s tímto problémem mohli efektivně bojovat, předcházet mu a pomáhat obětem a svědkům tak, aby se mohli s tímto traumatem vyrovnat. V současné době existuje množství institucí a organizací, které se touto problematikou zabývají. Za důležitý krok považují zavedení nové legislativy, které bylo mimo jiné podnětem pro zavedení proškolení jak nových policistů, tak policistů s dlouhodobou praxí.

V teoretické části bakalářské práce jsem se snažila podat ucelený přehled o problematice domácího násilí v souvislosti s jeho vlivem a dopadem na děti. Pokusila jsem se čtenářům předat alespoň základní informace, které by měli dle mého názoru znát. Jedná se zejména o informace, které mohou sloužit jako podklad pro pracovníky Policie České republiky a různé instituce a organizace zabývající se domácím násilím. V praktické části bakalářské práce jsem na základě ověření stanovených hypotéz zjistila informace o úrovni znalostí žáků 9. tříd tří základních škol v Brně, které se týkají problematiky domácího násilí.

Oslovit žáky 9. tříd základních škol jsem se rozhodla z toho důvodu, protože je dle mého názoru v této problematice velmi důležitá primární prevence, která je mimo jiné zaměřena na osvětu ve školách různého charakteru. Záměr praktické části mé bakalářské práce byl tedy orientován nejenom na zjištění výsledků výzkumného šetření, ale také na vzbuzení podnětu pro pracovníky škol.

Prostřednictvím výzkumu jsem zjistila, že je potřeba rozšířit znalosti zejména o pojmu „domácí násilí“. Dále jsem zjistila, že většina respondentů bohužel nezná žádné organizace, které napomáhají řešit domácí násilí, což mi přijde v jejich věku alarmující. Jako nedostatečné také shledávám jejich znalosti o vlivu domácího násilí na socializaci dítěte.

Pozitivním zjištěním o smysluplnosti mé práce je to, že základní školy, na kterých byl výzkum uskutečněn, mají zájem o výsledky výzkumu, na jehož základě mohou následně upravit témata v předmětech, u kterých je možnost zapracovat tuto problematiku do výuky. Další využití mé bakalářské práce spatřuji v tom, že může sloužit jako zpětná vazba pro metodiky prevence, kteří mohou zjištěné informace využít k prohloubení znalostí o domácím násilí u žáků. Zároveň může sloužit jako zpětná vazba pro Policii České republiky, protože se na základě výsledků výzkumu může ve svých preventivních programech zaměřit na nedostatky ve vědomostech žáků, které byly zjištěny a popsány.

Pro posílení efektivního boje společnosti s domácím násilím, považuji proto za nutnou zejména primární prevenci. V tomto také spatřuji propojení daného tématu se sociální pedagogikou. Úloha pedagoga ve vzdělávání dětí a mládeže o daném tématu je totiž nezastupitelná. Díky prevenci je možné bojovat proti tomuto nežádoucímu společenskému jevu, kterým domácí násilí bezpochyby je.

Pro informovanost společnosti o daném tématu, je dle mého názoru, důležitá také reklama a média, která napomáhají ke zviditelňování jednotlivých institucí, které se tímto problémem zabývají. Je potřeba přimět společnost, aby nebyla ke svému okolí lhostejná a chladná. Děti budou naši pomoc potřebovat vždy, protože sami se nikdy neubrání. Na nich závisí budoucnost naší společnosti, proto je chraňme a pomáhejme jim.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ACORCUS. Druhy domácího násilí. *Acorus, občanské sdružení: pomoc osobám ohrožených domácím násilím* [online]. [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://www.acorus.cz/cz/domaci-nasili/info-o-domacim-nasili.html>
- [2] BEDNÁŘOVÁ, Zdena. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, 2009, 92 s.
- [3] COLOROSO, Barbara. *Krizové situace v rodině: jak pomoci dětem překonat smrt blízkého člověka, nemoc, rozvod a traumata adopte*. Vyd. 1. Praha: Ikar, 2008, 239 s. ISBN 978-80-249-1027-7.
- [4] CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Překlad Jana Mandelíková. Praha: Albatros, 2007, 158 s. Albatros Plus. ISBN 978-800-0015-507.
- [5] ČECHOVÁ, Jitka, Hana LANGHANSOVÁ, Anna HOŘÍNKOVÁ, Zuzana MRÁZKOVÁ a Eva OUJEZSKÁ. *Pomoc obětem domácího násilí. Příručka určená pomáhajícím profesím 1. díl*. Brno: Persefona, 2009, 36 s.
- [6] ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 150 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4722-078.
- [7] DUNOVSKÝ, Jiří. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: Grada Pub., 1999, 279 s. ISBN: 80-716-9254-9.
- [8] DUNOVSKÝ, Jiří, Zdeněk DYTRYCH a Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Vyd. 1. Praha: Grada Pub., 1995, 245 s. ISBN 80-716-9192-5.
- [9] EXPERTNÍ SKUPINA ALIANCE PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ. *Domácí násilí: Základní informace. Domaci nasili.cz: Bílý kruh bezpečí* [online]. [cit. 2014-01-29]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>
- [10] FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 218 s. Pro rodiče. ISBN 978-802-4727-813.
- [11] GJURIČOVÁ, Šárka, Jana KOCOURKOVÁ a Jiří KOUTEK. *Podoby násilí v rodině*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000, 101 s. ISBN 80-702-1416-3.

- [12] KOSEK, Martin. Socializace: Průběh socializace. *Mgr. Martin Kosek* [online]. 8.10.2010[cit.2014-04-19]. Dostupné z:<http://www.martinkosek.com/clanky/clanky-a-studijni-texty/psychologie/socializace.html>
- [13] KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 215 s. ISBN 978-807-3673-833.
- [14] KRAUS, Blahoslav a Petr SÝKORA. *Sociální pedagogika I.*, Institut mezioborových studií Brno, 2009, 63 s.
- [15] KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk – prostředí- výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001, 199s. ISBN 80-7315-004-2.
- [16] LEVINE, Peter a a Maggie KLINE. *Trauma očima dítěte: probouzení obyčejného zázraku léčení:od raného dětství po dospívání*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: Maitrea, 2012, 690 s. ISBN 978-80-87249-27-7.
- [17] MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 161 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 3. ISBN 80-864-2919-9.
- [18] MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 296 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4580-0.
- [19] MÜHLPACHR, Pavel a Michal VAVŘÍK. *Sociální patologie*. Institut mezioborových studií Brno, 2010, 123 s.
- [20] ROGGE, Jan-Uwe. *Dětské strachy a úzkosti*. Vyd. 1. Překlad Jitka Vrátílová. Praha: Portál, 1999, 211 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-717-8237-8.
- [21] ROSA. Co je domácí násilí. *ROSA: občanské sdružení nabízející komplexní pomoc ženám - obětem domácího násilí* [online]. [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/co-je-domaci-nasili/>
- [22] ROSA. Specifika domácího násilí. *ROSA: občanské sdružení nabízející komplexní pomoc ženám - obětem domácího násilí* [online]. [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/co-je-domaci-nasili/>
- [23] ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 186 s. Psyché (Grada). ISBN 978-807-3676-902.

- [24] ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003, 156 s. ISBN 80-861-3144-0.
- [25] *Trestní zákoník 2010.: ve znění zákona č. 306/2009 Sb.; Trestní řád 2010: vč. změn provedených zákony č. 41/2009 Sb., č. 272/2009 Sb.: redakční uzávěrka*. Ostrava: Sagit, 2009, 256 s. ÚZ. ISBN 978-80-7208-762-4.
- [26] *Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky: Úplné znění zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích*. Vyd. 2. Praha: Armex, 2009, 85 s. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-86795-75-1X.
- [27] VANÍČKOVÁ, Eva, Zuzana HAJD-MOUSSOVÁ a Hana PROVAZNÍKOVÁ. *Násilí v rodině: syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha: Karolinum, 1995, 64 s. ISBN 80-718-4008-4.
- [28] VARGOVÁ, Branislava a Marie VAVROŇOVÁ. *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci: Manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí*. ROSA: Sondy s.r.o., 2006, 88 s.
- [29] *Velký sociologický slovník II. svazek P-Z*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, s 749-1627. ISBN 80-718-4310-5.
- [30] VITOUŠOVÁ, Petra a Vladimír VEDRA. *Domácí násilí: (informace a praktické rady pro ohrožené osoby)*. 3., upr. vyd. Praha: MJF, 2009, 12 s. ISBN 978-80-86284-85-9
- [31] VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2., přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008, 244 s. ISBN 978-80-903626-7-3

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 - Pohlaví respondentů.

Graf č. 2 - Procentuální znázornění - pohlaví respondentů.

Graf č. 3 - Věk respondentů.

Graf č. 4 - Procentuální znázornění - věk respondentů.

Graf č. 5 - Setkání respondentů s pojmem „domácí násilí“

Graf č. 6 - Procentuální znázornění - setkání respondentů s pojmem „domácí násilí“

Graf č. 7 - Místo setkání respondentů s pojmem „domácí násilí“.

Graf č. 8 - Procentuální znázornění - místo setkání respondentů s pojmem „domácí násilí“

Graf č. 9 - Informovanost respondentů o domácím násilí ve škole.

Graf č. 10 - Procentuální znázornění – informovanost respondentů o domácím násilí ve škole.

Graf č. 11 - Znalost znaků domácího násilí.

Graf č. 12 - Procentuální znázornění – znalost znaků domácího násilí.

Graf č. 13 - Znalost druhů domácího násilí.

Graf č. 14 - Procentuální znázornění - znalost druhů domácího násilí.

Graf č. 15 - Znalost pachatele neboli agresora domácího násilí.

Graf č. 16 - Procentuální znázornění - znalost pachatele neboli agresora domácího násilí.

Graf č. 17 - Znalost oběti domácího násilí.

Graf č. 18 - Procentuální znázornění - znalost oběti domácího násilí.

Graf č. 19 - Respondenti jako oběti domácího násilí.

Graf č. 20 - Procentuální znázornění - respondenti jako oběti domácího násilí.

Graf č. 21 - Respondenti jako svědci domácího násilí.

Graf č. 22 - Procentuální znázornění - respondenti jako svědci domácího násilí.

Graf č. 23 - Setkání respondentů s osobou, která má zkušenost s domácím násilím.

Graf č. 24 - Procentuální znázornění - setkání respondentů s osobou, která má zkušenost s domácím násilím.

Graf č. 25 - Odvaha respondenta, jako oběti domácího násilí, požádat o pomoc.

Graf č. 26 - Procentuální znázornění – odvaha respondenta, jako oběti domácího násilí, požádat o pomoc.

Graf č. 27 - Informovanost dospělé osoby od respondenta, který se stal svědkem domácího násilí.

Graf č. 28 - Procentuální znázornění – informovanost dospělé osoby od respondenta, který se stal svědkem domácího násilí.

Graf č. 29 - Znalost organizací, které pomáhají řešit problémy s domácím násilím.

Graf č. 30 - Procentuální znázornění – znalost organizací, které pomáhají řešit problémy s domácím násilím.

Graf č. 31 - Povědomí o negativním vlivu domácího násilí na dítě.

Graf č. 32- Procentuální znázornění - povědomí o negativním vlivu domácího násilí na dítě.

Graf č. 33- Povědomí o agresivnosti dětí, které prožily domácí násilí, vůči kamarádům nebo spolužákům.

Graf č. 34 - Procentuální znázornění – povědomí o agresivnosti dětí, které prožily domácí násilí, vůči kamarádům nebo spolužákům.

Graf č. 35 - Povědomí o kopírování násilného chování dětí, které prožily domácí násilí, v dospělosti.

Graf č. 36 - Procentuální znázornění – povědomí o kopírování násilného chování dětí, které prožily domácí násilí, v dospělosti.

Graf č. 37 - Získání více informací o domácím násilí.

Graf č. 38 - Procentuální znázornění – získání více informací o domácím násilí.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Ahoj,

jmenuji se Pavla Ševčíková a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia oboru Sociální pedagogika na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a Institutu mezioborových studií v Brně. V současné době zpracovávám bakalářskou práci na téma „Domácí násilí a jeho vliv na socializaci dětí“. Z tohoto důvodu Tě prosím o vyplnění níže uvedeného dotazníku, který bude obsažen a vyhodnocován v praktické části této bakalářské práce. Dotazník je zcela anonymní, bude použit pouze pro účely mé bakalářské práce a nebude nikde jinde prezentován. Dotazník obsahuje 20 otázek a jeho vyplnění by Ti nemělo zabrat více jak 10 minut. Velmi Ti děkuji za Tvou ochotu a čas strávený nad dotazníkem.

Jednu z nabízených možností označ prosím křížkem (x).

1. Jaké je Tvé pohlaví?

dívka

chlapec

2. Kolik Ti je let?

.....

3. Setkal(a) jsi se už někdy s pojmem „domácí násilí“?

ano

ne

Pokud jsi na tuto otázku odpověděl (a) „ne“, tak pokračuj až k otázce č. 6

4. Kde jsi se s tímto pojmem setkal(a)?

doma

z internetu, televize, časopisu

jiné

5. Hovořili jste o domácím násilí se svými učiteli ve škole?

ano,
v předmětu.....

ne

6. Dokážeš vlastními slovy popsat, co podle tebe pojem „domácí násilí“ znamená?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. Dokážeš vyjmenovat čtyři znaky domácího násilí?

ano, jsou to tyto znaky:

.....
.....
.....

ne

8. Dokážeš určit alespoň jeden druh domácího násilí?

ano, např.

ne

9. Víš, kdo může domácí násilí páchat (kdo může být pachatel neboli agresor)?

muž

žena

dítě

senioři

kdokoliv

nevím

10. Víš, vůči komu může být domácí násilí páčáno (kdo může být obět)?

muž

žena

dítě

senioři

kdokoliv

nevím

11. Byl (a) jsi někdy obětí domácího násilí?

ano

ne

12. Byl (a) jsi někdy svědkem domácího násilí?

ano

ne

13. Setkal (a) ses ve svém okolí s někým, kdo prožívá nebo prožil domácí násilí?

ano

ne

14. Pokud bys byl (a) obětí domácího násilí, měl (a) bys odvahu požádat někoho o pomoc?

ano

ne

15. Pokud bys byl (a) svědkem domácího násilí, informoval (a) bys o situaci někoho dospělého?

ano

ne

16. Znáš nějaké organizace, které pomáhají řešit problémy s domácím násilím?

ano-jaké?

.....
.....
.....
.....

ne

17. Myslíš si, že má domácí násilí negativní vliv na psychiku, chování a pocity dítěte, které jej prožilo ať už jako oběť nebo svědek?

ano

ne

18. Myslíš si, že se děti, které zažily domácí násilí, mohou chovat agresivně ke svým kamarádům nebo spolužákům ve škole?

ano

ne

19. Myslíš si, že by děti, které prožily domácí násilí, mohly v dospělosti kopírovat násilné chování?

ano

ne

20. Chtěl(a) by ses o domácím násilí dozvědět více informací?

ano, zajímá mě to

ne, nezajímá mě to

Děkuji za vyplnění dotazníku ☺